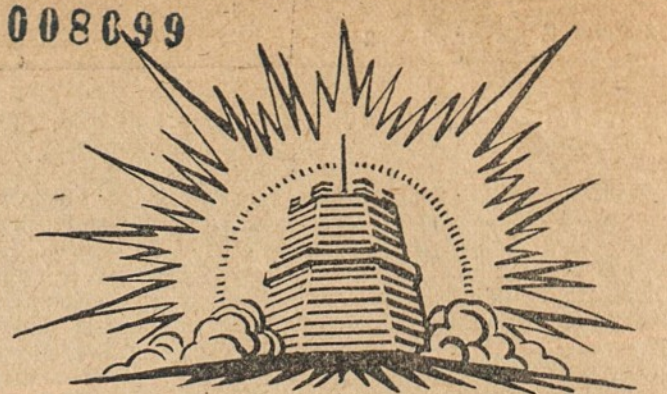

SKILIMAI IR APGAULĖ

Prez. Trumano užuomina apie skilimą Rusijos Kominfoje ir amb. W. B. Smith priešinga nuomonė. — Plyšys tarp Rusijos ir Jugoslavijos didėja. — Sumatąjį Vengrijos Kardinolą nori pakeisti tariamasis arkivyskupas.

Kai netaip seniai JAV prezidentas H. Trumanas prasiarė, jog S. Rusijos vadų tarpe jaučiamas tam tikras suskilimas, — sujudo subruzo amerikiečių žurnalistai ir pradėjo įsikišti prezidento žodžius paremianti faktų.

Kaip iš tikrųjų yra su tuo skilimu? Ar Sov. Rusijoje iš viso įmanoma kokia opozicija?

Walter Bedell Smith skeptikas

Nors, kaip 'spauda skelbia, prez. Trumanas yra geriausiai pasavijęs informuotas žmogus, tačiau reikia tikėti, jog Rusijos vidaus reikaluose ypač gerai yra informuotas JAV ambasadorius Maskvoje Walter Bedell Smith.

W. B. Smith buvo akredituotas Maskvos postui 1945 metais dviejų metų laikotarpiui. Prieš metus jis prašė prez. Trumaną, kad ji nuo tos pareigos atleistų, tačiau šitame poste jis būd treji metai, o prezidentas, rodos, ir atleidyti nenori jo kitą pakeisti. Pats ambasadorius W. B. Smith, Baltuosiuose Rūmose pasakė, kad, jeigu prezidentas to ir toliau reikalauja, jam nieko kito, neliks, kaip sugrįžti į Maskvą.

Naudodamiesi proga, žurnalistas užpuolė amb. W. B. Smithą, klausdami, ar jis galįs pasakyti, kas yra tie prezidento paminėti „kai kurie vada, tikrai trokštą susitarti su JAV“. Ambasadorius trumpai drūtai atsakė: „Ne!“ — ir pridėjo:

— Įsivaizduojau, kad Sov. Rusijoje yra kai kurių vadų, kurie labiau trokštų taikos nei aš, turtos politikos, su kuria susiduriu, tačiau būd sunku pasakyti, kas jie tokie yra.

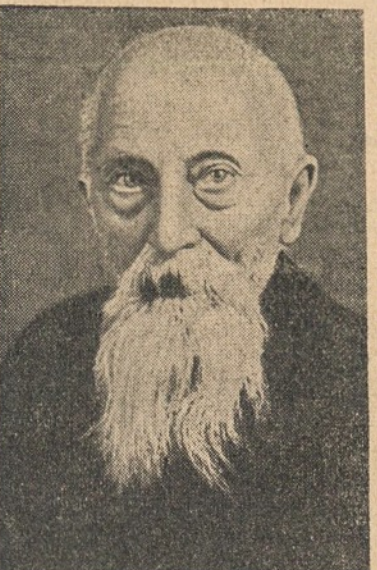
Užsiminę apie Politbiuro ambasadorius pasakė:

— Niekomet nėra skilimų Politbiure. Yra kai kurių nuomonių skirtumų, kol nustatoma politika. Tačiau prie jų sistemos suskilimų nebūna. Manau veidrodėlyje. — Pagaliau užsiminė apie Berlyną įvykius ir reikiamą ryžtą, W. B. Smith pasakė:

— Kas netenka ryžto, tas verčiau turi aplėsti diplomatinę tarnybą. Nesu nei optimistas, nei pesimistas. Klaidinga pačiuose pagrinduose galvoti, kad dabartinė įtempta padėtis automatiškai sukels karą ryt ar sekančią dieną.

Marš. Tito — ataklius

Nors Sov. Rusija, baudama nepaklusnią Jugoslaviją, sumažino eksportą į ją atskaliūniskai

Martynas Jankus, Vyriausiojo M. Lietuvos Gelbėjimo Komiteto pirmininkas

kraštą iki 1/3, tačiau Jugoslavijos diktatoriaus marš. Tito atkakliai laikosi. Vidaus politikoje vykdydamas komunizmo receptą, jis pradėjo platesnio masto prekybą su vakarais.

Idomi situacija: Jugoslavija laikosi komunistinių dėsnių, tačiau Kremliaus ekskomunikuojama; vakarai, nepritardami Tito vidaus politikai, remia jo pasunkėjusią padėtį. — Prekyba — biznis; biznyje ji nepaisoma ideologijos ir pažiūrų.

Nors anksčiau ir labai skeptiš-

kai buvo žiūrėję į Tito — Stalino, dviejų maršalų, kaimyninius santykius, tačiau laikas rodo, jog jų nesutikimas tikras. Štai Belgrado korespondentas „Rude Pravo“ dienraštyje skelbia apie Jugoslavijoje vykstančius teismo procesus prieš tuos komunistus, kurie kritikavo jugoslavų komunistų nedalyvimą Bukarešte vykusiam Kominfo komiteto suvažiavime, kur buvo pasmerktas Tito veikla.

Vėl sausio 4 d. Belgrade, viešame susirinkime, minios pasirodė pats Tito ir vidaus reikalų ministras gen. Alexander Ranković, apie kurį kalbėta kaip apie pasikeitimą aukščiau Abu tuodu Jugoslavijos vadai pasirodė dėl to, jog Stalino šalininkai skleidė gandus, esą jiedu biją kartu pasirodyti, kad nebūtų nukankinti.

Tai, pasirodo, komunistai gali egzistuoti ir be Stalino palaiminimo. Gyvenime paprastai būna, kad tėvas nesikarščiuoja, žiūrėdamas į išdykaujančio vaiko pokštus.

Bažnyčia laikosi principų

Paminėjus pirmuosius du — tariamus ar tikrus — suskilimus komunistų tarpe, reikia žvilgtelti, kaip rytų spalištieji nori įvyrti kylį į Bažnyčios dignitorių tarpą.

Kai Vengrijos vyriausybė, pildydama Kremliaus įsakymus, sušūdinio Primą Kardinolą Juozapą Mindszentį, — visas vakarų pasaulis nepaprastai pasipiktino šiuo arogantišku aktu. Tuč tuojau po Kardinolo sušūdinimo Vengrijos vyriausybė pareiškė norą tartis su Kat. Bažnyčios atstovais.

Apaštališkasis Sostas, gavęs cinišką Vengrijos komunistų pasiūlymą, tuojau jį atmetė, pareiškdamas, jog „Kard. Mindszentį sušūdinimas įžeidžia Vatikano“ ir dėl to, kol Vengrijoje nebus sugrąžinta tikėjimo ir religijos dėstymo mokyklose laisvė, negali būti jokios kalbos apie kokius nors susitarimus.

Suo metu Vatikano „Osservatore Romano“ laikraštis pasiskelbė, kad Vengrijoje pasiskelbęs netikras arkivyskupas, kuris kalba apie Kat. Bažnyčios susitarimą su komunistais... Žinia apie tariamą arkivyskupą laikraštis sužinojo iš Bukarešto spaudo. Pagal ją, kažin koks kunigas Bela Witz, tituluodamasis „Budapešto arkivyskupu — vikaru“, pasiskelbė, kad Kat. Bažnyčia Vengrijoje esanti pasirengusi susitarti su komunistine vyriausybe. Ta proga „Osservatore Romano“ rašo:

— Budapeštis priklauso Strigonia arkidiecezijai ir neturi savo arkivyskupo. Tai tas netikras arkivyskupas nori susitarti su vyriausybe, bet ne Bažnyčia.

J. Kuzmionis

Žydų provokacijos Ari. Rytuose

Izraelio valstybės įkūrimas yra lydimas naujų prievartos veiksmų, kurie lyg ir siektų dar labiau atskirti ir taip jau įelektrintą Ari. Rytų padėtį.

Visuomenės atmintyje dar neišbluko Dovydo viešbučio išsprogdinimas Jeruzalėje, britų karių pakorimas ir JT tarpininkas grafo Bernadotte pasalinimas nužudymas. Ir štai sausio 8 d. pasaulis sužinojo, kad žydų aviacijos lėktuvai naikintojai užpuolė 5 britų lėktuvus ir juos numušė.

Izraelio atstovas, pranešdamas apie šį incidentą, stengėsi patelinti žydų aviacijos puolimą. Jis

ATSISTARYDINO JAV UŽS. REIK. MIN. MARSHALLIS

AR KEIS AMERIKA UŽSIENIO POLITIKOS KURSA. TRYS TRUMANO PAREIŠKIMAI KONGRESE.

Sausio 7 d. Trumanas spaudos konferencijoje pareiškė, kad būvęs užs. reik. min. Marshallis nuo sausio 20 d., kada Trumanas oficialiai pradeda eiti prezidento pareigas, atsistatydinę iš savo pareigų. Trumanas pareiškė, kad Marshallio pasitraukimą jis priėmęs tik apgailestaudamas ir nenoromis. Tik Marshallio sveikatos padėtis leidis jam padaryti šį skausmingą sprendimą.

Marshallis, per 30 metų yra išbuvęs karų tarnyboje ir po II-ojo Pasaulinio karo, kurio metu jau nuo 1933 m. jis yra vadovavęs

JAV vyriausiajam štabui, prezidento Trumano kviečiamas, perėjo diplomatinę tarnybą. 1946 m. jis buvo nepaprastuoju pasiuntiniu Kinijoje, o nuo 1947 m. sausio 6 d. jis perėmė JAV užs. reik. ministerijos vadovavimą.

Per šiuos du metus Amerikos politika pasižymėjo savo kietumu Sov. Rusijos atžvilgiu. Nebuvo ieškoma kompromisų, ir dalykai buvo taip vaizduojami, kaip jie iš tikrųjų yra. Nors ši politika ir nepatenkino gražiausių trendinių vilčių, tačiau bent leido galvoti, kad Amerika yra tikras pažangos kelyje santykiuose su „rytų demokratijomis“.

Dabar šį JAV svarbiausią postą perims Dean Acheson ir jo pavaduotojas bus James E. Webb.

buvęs biudžeto direktorius.

Suprantama, kad ryšium su taip svarbiais pasikeitimais Amerikos užsienio politikos vairuotojų tarpe, pagrįstai yra manoma, kad Amerika keisianti savo užsienio politikos kursą. Vienas laikraštis rašė, kad Trumanas norįs švelnesnės politikos su Sov. Rusija ir dabartiniame kabinete dėl to kilę nuomonių skirtumų. Tačiau toje konferencijoje Trumanas šiuos gandus paneigė.

Būtų galima priminti, kad naujasis JAV užs. reik. vairuotojas 1947 m. viešai pasmerkė Sov. Rusiją, kaip agresorių, ir

Sausio 7 d. padarytam pareiškime apie ūkinę padėtį Amerikoje Trumanas reikalavo griežtesnės ūkinės kontrolės. Tai esą reikalinga, kad būtų galima padėti atsistatyti kitiems kraštams ir sustiprinti JAV karines jėgas, kurios galėtų apsaugoti Amerikos gerovę nuo bet kokio sukrėtimo.

Sausio 10 d. Trumanas pateikė kongresui savo 1949/50 m. biudžeto projektą.

Tai yra pats didžiausias tikros meto biudžetas, siekiantis apie 42 milijardus dolerių.

Apie pusę šios sumos yra skiriama Amerikos karinėms pajėgoms ir tarptautiniams santykiams palaikyti. Žymios sumos yra numatytos atominės energijos reikalams, socialiniam aprūpinimui, „Amerikos Balsui“, 70 ml. dolerių IRO išlaikymui ir kt. svarbiems reikalams.

Yra numatyta, kad aviacija bus sustiprinta ligi 9000 pirmos eilės lėktuvų, o karo laivynas ir žemyno kariuomenėje tarnaus 1.250.000 vyrų.

Budžete susidarantys keli milijardų deficito yra šūloma išlyginti naujų mokesčių pagalba, kurie būtų uždėti turtingiems ir labiau pasiturintiems JAV piliečiams.

Kasdien 150 žmonių atbėga i Berlyną

Wams Nr. 2 rašo, kad kasdien apie 150 pabėgėlių iš rytų zonos ir sovietų Berlyno sektoriaus perbėga į vakarinį Berlyną. Jie visi nori patekti į vakarinę Vokietiją. Atbėgėlių dauguma yra aukštesnieji SED pareigūnai, labai daug rusų, lenkų, čekoslovakų ir kitų tautybių žmonių.

Ketvirtadalis atbėgėlių tvirtina, kad juos turėjusi sumti NKVD. Beveik trečdalis atbėgėlių yra jauni vyrai, turėję būti išsiųsti į uranijaus kasyklas. Magistrato pareigūnai prašo britų karinę valdžią paskirti naujus transporto lėktuvus pabėgėliams pervežti į saugesnes vietas.

— AP, I. 9. Sovietų Rusija pranešė JAV užs. reik. min. pavaduotojui Thorpe, kad ji yra pasirengusi grąžinti Amerikai gautus pagal nuomos ir paskolų įstatymą 23 karo laivus ir tris ledlaužius. Sov. Rusija yra skoliną Amerikai apie 11 milijardų dolerių.

Rusai taip pat pasižadėjo grąžinti 12 karo laivų, kuriuos buvo gavę iš Anglijos.

— Die Welt Nr. 3 praneša, kad Sovietų karinės valdžios politinis patarėjas Vokietijoje Semionovas gavo aukščiausią Sov. Sąjungos diplomatinį rangą ir buvo pavadintas „nepaprastu įgalotu pasiuntiniu“.

Amerikiečių karinės valdžios atstovai šlame sovietų žingsnyje į žūri būsimo separatistinės rytų Vokietijos valstybės pradžią. Tačiau tai neturės jokių įtakos vakarų Vokietijos vyriausybės sudarymui.

— UP, I. 8. S. m. vasario 13 dieną Portugalijoje bus renkamas naujas prezidentas. Pirmą kartą po 22 metų prieš 79 m. prezidentą Carmoną kandiduos 81 m. gen. Norton de Matos.

— UP, I. 8. Ypatinasis JAV ambasadorius Europai Harman atvyko į Briuselį ir tarėsi su Belgijos min. pirm. Spaak.

— DPD, I. 8. Pagal paskutinį Italijos gyventojų surašymą Italijoje buvo 46,5 ml. gyventojų. Tik per 1948 metus priaugo 0,5 ml. žmonių.

KOVOS LIETUVOJE.

Sitokia penktų skilčių antraštė įsidėję platų straipsnį apie kovojančią Lietuvą ir jos partizanų didžiausias Kanados katalikų savaitraštis, „The Ensign“, (tiražas 100.000) lapkričio mėn. 13 d. numerį.

Straipsnis iliustruotas nuotraukomis — „Kauno vaizdas“, „Grėbėjos“, „Karo Muziejus“. Jame plačiai aprašomos lietuvių partizanų kovos su raudonais okupantais, rusų teroras ir mūsų tautos kančios. Visai tai pavaizduota ištraukomis, iš reporto, kurį atlieka ir Vakarų Europa vienas Lietuvos Vadavimo Armijos karininkas, „N. Liet.“

LIEUTUVIAI DAILININKAI

TARPTAUTINĖJE PARODOJE

Tarptautinėje knygos ir grafiškos parodoje, kurį vyko Briuselyje tarp lapkr. 13 ir gruodžio 12 dienos, dalyvavo savo kūriniais lietuviai dailininkai Jonynas, Petravicius, Augius, Valius ir Ratas.

— Paryžiuje šveicarų kompozitoriui Arthur Honegger buvo paskirta Berlio'zo premija, skiriama paprastai tik praeities meistras.

ANGLIJOS KOVA UŽ EKSPORTĄ

— Londonas. Anglijos kova už padidintą eksportą į tvirtos valios kraštus praėjusiais metais jau davė tam tikrų vaisių, tačiau šiais metais busi kovojama ir toliau. Britų Prekybos m-jai praneša, kad Anglija per pr. m. lapkričio m. eksportavo už 588 ml. dol. arba 148% 1938 m. eksporto. Per šiuos metus Anglija mananti ypač eksportuoti į JAV, Argentiją, Belgiją ir Šveicariją ir pasiekti 155% jos 1938 m. eksporto.

— Frankfortas. Dabartinė jungtinės zonos naftos produktų gamyba siekia 650.000 to per metus, arba 205.000 to daugiau kaip 1936 m. Naftos gamybos padidėjimas aiškiamas naujų naftos šaltinių atradimu Emslande. Tačiau nepaisant šito, 70% zonos reikalingos naftos dar turi būti importuojama.

— Frankfortas. Bank Deutscher Länder praneša, kad gruodžio 15 d. notų apyvarta vakarinėse Vokietijos zonos vėl sumažėjo 105 ml. DM ir pasiekė 5984 ml.

— New Yorkas. JAV Vidaus reik. m-jai praneša, kad vyriausybė mananti išsikelti, jei plieno pramonės savo gamybos nesugebėsianti žymiai pakelti. Dabartinė plieno gamyba yra 10 ml. to mažesnė už pareikalavimą.

— Berlynas. JAV okupacinių pajėgų ūkio reikalams valdininkas Lawrence Wilkinson pareiškė, kad šiais metais nesitikiama Vokietijoje infliacijos. Jis pareiškė, kad auganti gamyba ne tik išlygins esantį tarp pinigų ir prekių skirtumą, bet ir numuš kainas ir iš viso stabilizuos visą Vokietijos ūkį.

— Vašingtonas. JAV žemės ūkio ministerija praneša, kad 1948/49 m. pasulyje laukama aukščiausio tabako derliaus, siekiančio iki 7340 ml. svarų.

— Paryžius. Suez kanalo bendrovė nutarė padidinti laivų per kanalą pralaidumą. Tam tikslui kanalo šauriniam gale bus įrengta nauja pralaidumo vieta ir pats kanalas 50 cm pagilintas. Darbai truks 5 metus.

— Vašingtonas. Astūnijos Prancūzijos plieno pramonės įmonės sudarė organizaciją naujam plieno valcavimo fabrikui Prancūzijoje įrengti. Tam reikalingai Prancūzija gauna iš Marshallo plano lėšų 50 ml. dolerių paskola.

— Briuselis. Belgų Konge atarstos naujos turtingos vario rūdos kasyklos.

— Stockholmas. Švedijos ir Norvegijos pasienyje numatoma

pastatyti varideniu varoma elektros jėgainė, kuri per metus galės pagaminti 250 ml. kilovatų valandų elektros. Įrengimas kaštuosias per 5 ml. švedų kronų.

— Damaskas. Sirija paprašė Arabų Lygos sekretoriatai daryti žygį suaukti Lygos valstybių konferenciją multų unijai sudaryti.

— Paryžius. Marshallio plano valstybių ūkio žinovai pareiškia, kad 1952 m. Marshallio planui pasibaigus Europos valstybės nepajėgšiančios išlyginti savo dolerinių mokesčių balanso. Praėjusiais metais Europos valstybės turėjo 8 milijardus dol. deficito, o 1952 m. šis deficitas dar sieksis iki 3 milijardų dol.

— Haaga. Beneluxo valstybės sudarė ilgametį planą šių kraštų ūkini ir finansams atstatyti. Planas pabrėžiamas reikalus pagyvinoti prekybą su Vokietija.

— Detroitas. JA Valstybės

šimtmilijoninio autovežimio pagaminimo proga buvo pareiškta, kad JAV nuo auto pramonės pradžios iki šiol Europai pardavė apie 10,5 ml. autovežimį.

— Mainz. Prancūzų saugumo policijai pavyko prie Vormso viename Reino kursuojančiame olandų laive konfiskuoti 20 to amerikoniškų cigarečių, 12 ml. dol. vertės.

— Londonas. Sovietų prekybos delegacija sudarė su viena Anglijos elektro-inžinerijos reikmenų firma sutartį, pagal kurą firma pateiks Sov. Sąjungai 2850 generatorių po 50kW už 5,5 ml. sv. st.

— Frankfortas. Vienas didžiųjų Vokietijos jungtinių zonų tiekėjas Olandija tarėsi su atitinkamomis įstaigomis dėl prekybos santykių pavyginimo. Šuo metu Olandija išveža 13% visos Vakarų Vokietijos eksporto. Vokietijos importas iš Olandijos sudaro 7% viso Vokietijos importo.

ATOMO JĖGA GALI ATNEŠTI ŽMONIJAI PALAIMĄ ARBA PRAKEIKIMĄ

1946 m. vasario mėn. maža amerikiečių žurnalistų grupė apžiūrėjo „Manhattan projektą“, kur buvo gaminamos bombos Japonijai pulti. Po trijų savaitžių buvo leista ir antrajai žurnalistų grupei apžiūrėti įmones. Šioji grupė dalyvavo žurnalisto Heino Liepman patikrintas pranešimas dabar (po trijų metų) leista skelbti ir Europos spaudoje.

Ši pirmąjį pranešimą Vokietijoje paskelbė Berlyno „Telegraf“. Jo santrauka čia pateikiama.

JAV pietryčiuose, Tennessee valstijoje, prieš penkerius metus išdygo 100.000 gyv. miestai su parkais, bažnyčiomis, teatrais, mokyklomis ir bankais. Tačiau yra įstabiausias ir gal brangiausias pasaulyje miestas. Jo vardas — Oak Ridge.

Visos miesto apylinkės saugomos kaip Anglijos Banko seifai. Čia apgyvendinta 40.000 labiausiai kvalifikuotų JAV specialistų, kurių visokeriopais reikalais rūpinasi ir jiems patarnauja 60.000 asmenų. Kartą Oak Ridge apsigyvenęs, neturi teisės iš šio miesto išvykti. Niekas neturi teisės lankyti šio miesto gyventojų. Net ir jų griežiausiai kontroliuojamas paštas lėktuvais gabenamas ir už 300 km esanti miestas ir tik iš ten siunčiamas į paskyrimo vietas.

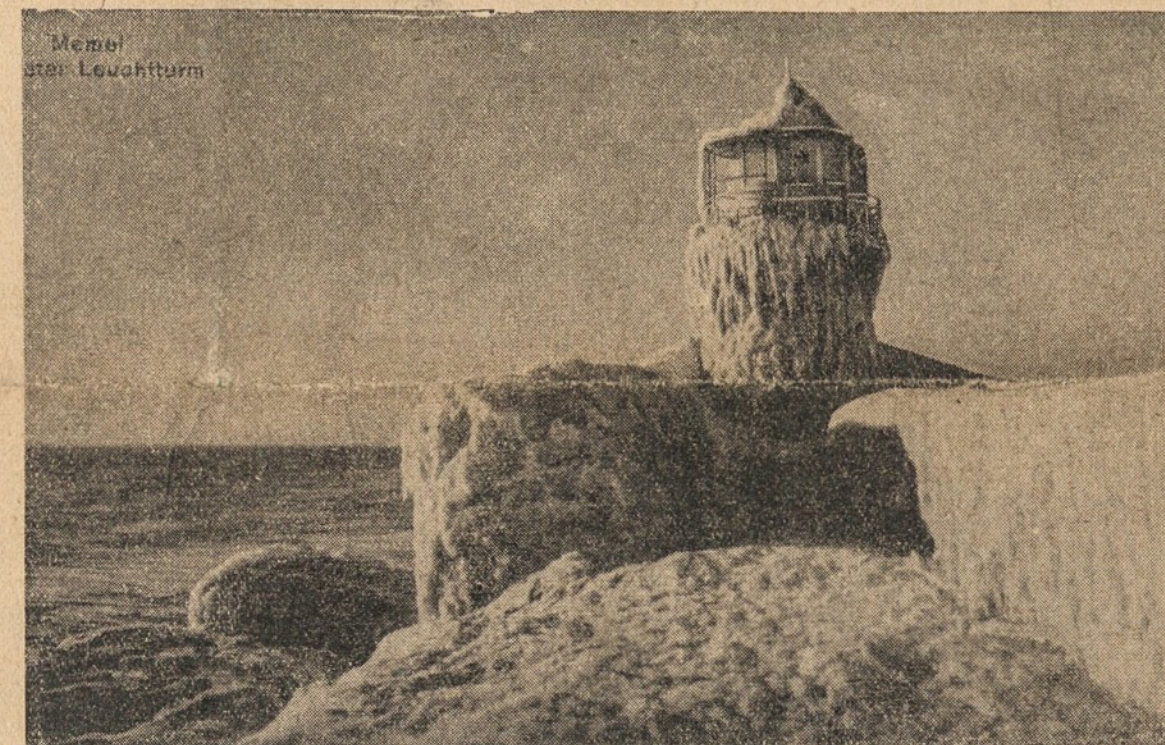
Po savaitės trukusio policijos tikrinimo, iš aerodromo buvo nugabenta 24 žurnalistai.

Lėktuvu nusileidus moderniausiajai įrengtame aerodrome, žurnalistai apsisėdė sruvoti automobiliu. Po nuodugnios kratos žurnalistai ir jų багаžas buvo peršviesti specialiais Rentgeno aparatais. Nugabenus į viešbutį, kiekvienam buvo priskirta po du palydovus — armijos kapitoną ir techniškaį patarėją, kurie per dešimt Oak Ridge praleistų dienų ne minutę saugojamųjų žurnalistų nepalik.

Išties kilometrų nusitęsusi 1600 įmonių pastatose greta vienas kito gyvena gėris ir blogis, visos pasaulio viltys ir mirties klaiduma. Ar šis pirmą kartą žmonių istorijoje surastas naujas jėgų šaltinis pasitarnaus žmonių palaimai ar nuves ją į pražūtį, priklausys nuo žmogaus rankų. Jau dabar du trečdaliai visų laboratorijos darbų ir trys ketvirtys visos gamybos metodų buvo kreipiami į atomo energijos įkinkymą taikingsiems tikslams.

Nepalyginamoji energija

Viename Oak Ridge pastatų yra apie 6 m. aukščio atomo kolona, turinti galingiausią spinduliuojamą energiją už visos žemės rutulio radiumą. Jos potencinė energija yra stipresnė už visų pasaulio esančių garvežių ir motorų energiją.

Apiedęs Klaipėdos uosto švityrus

nurodė, kad britų lėktuvai atakavo žydų atramos punktus Palestinos teritorijoje.

Tačiau britai savo komunikacijas nurodė, kad RAF paskutiniu metu vykdė žvalgybos skridimus Egipto teritorijoje, norėdami t ksliai nustatyti, kaip glitai žydai įsikverbė į Egiptą.

Britų lakūnams buvę griežiausiai įsakytą vengti bet kokių sušidurimų su svetimais lėktuvais. Po šio neįprovokauto žydu užuominė, kurio metu žuvo keli žmonės.

britų aviacijos vadovybė įsakė šauti į visus Izraelio lėk-

nomis ten vykęs gyvas diplomatinis judėjimas. Esą, JAV atstovai išpėjęs Izraelio vyriausybę, kad šie lauktųsi aštrinę padėtį su D. Britanija ir tuč tuojau pasitraukti į Egipto teritorijos. Žydai teigia, kad jie įsakė savo daliniam išieiti iš Egipto.

— Vašingtonas. Demokratų senatorius Tom Connally pareiškė, kad jis paprašysias platesnės Marshallio plano 1 metų veiklos apžvalgos, jei Marshallio plano administracija reikalaus iš Kongreso didesnių lėšų užsienio paramai.

dėl to Molotovas iškėlė Amerikai notą. Jeigu D. Acheson ir toliau eiti šiuo keliu, nuogas-tai netektų.

Trumanas pirmame savo kreipimesi į 81-jį JAV kongresą pateikė tokios reikalavimus, kurie to prašo jo pirmtakūno Roosevelt socialinius siekimus. Jis reikalavo ūkinės kontrolės, socialinių reformų, algų padidinimo ir daugiau laisvų profesinėjms sąjungoms.

Šie visi reikalavimai, kuriuos jis dabar pateikė kongresui, buvo pažadėti Amerikos tautai dar prieš jo išrinkimą.

Palaima ar klaidi pražūtis?

Oak Ridge turi ir savo modernią 2000 lovų ligoninę. 1946 m. pradžioje, nemokant gintis nuo radioaktyviųjų spindulių, ligoninė buvo perkelta į turėjo būti praplesta. Radio aktyviųjų spindulių sukeltoji liga, aukai mirus, nedingsta. Ja užskrečiama mažiausiai prislilitima. Šiandien visos radio aktyviųjų spindulių aukos, net mašinų dalys, įrankiai ir netinkami vartojimui sunkvežimiai — užkasami į žemę. Japonijoje numestos bombos sunaikino 120.000 gyv., o kiti 135.000 mirė vėliau. Perna išsprogdintoji septintoji atomo bomba yra 5.000 kartų galingesnė už pirmąsias.

Šiandien Oak Ridge mašinos kala dieną ir naktį be pertraukos ir be jausmo. Ar jos atneš žmonių palaimą — ar klaidi pražūtį — priklauso nuo žmogaus.

V.

Tik JAV turi atomo bombą

Į klausimą, ar kiti kraštai turi atomo bombą, Oak Ridge žinovai atsako šypsena. 1947 m. liepos mėn. prancūzų laikraštis „Intranseigant“ pranešė apie Sibire bandomosios bombos eksplūziją, kuri buvusi girdima už 35 km. Tikrosios atomo bombos eksplūzija turėtų sukursti žemės paviršių 100 km spinduliu. Be to, nuo

SAUSIO PENKIOLIKTOJI

1918 m. kapituluojamas kaizerinei Vokietijai ir vakarų alijantams strategiai svarbesiose pasienio srityse įvedant tarpininkų kontrolę, dėl lietuvių vedamos propagandos bei nuolatinių Maž. Lietuvos Tarybos reikalavimų atskirti visą Maž. Lietuvą nuo Vokietijos, alijantai nutarė ir šiaurę nuo Nemuno esančią sritį išjungti iš Vokietijos priklausomybės ir tvarkai bei saugumui palaikyti įvesti ten savo dalinius.

Tačiau vokiečiai nenorėjo atsižadėti Klaipėdos krašto, o taip pat ir Maž. Lietuvos lietuvių tauti nutarimu nebuvo patenkinti, nes jie norėjo, kad ne vien tik Klaipėdos kraštas, bet ir visa Maž. Lietuva būtų atskirta nuo Vokietijos ir po 700 m. vergijos galėtų susijungti su savo Motina Didž. Lietuva. Tačiau alijantai greitai pamiršo visas vokiečių nedorybes, ir didžiausioji Maž. Lietuvos dalis, per 700 metų kentusi okupantų priespaudą ir visa laiką aktyviai kovojusi už išlaisvymą lietuvių kalbos bei pavilnių, ir toliau buvo palikta vergijoje, o atskirtajam Klaipėdos krašte okupacinė prancūzų vadovybė, nepažindama tikrosios padėties, pataikavo į kraštą atsilaisviusiems Salzburo kolonistams, visai nesiskaitydama su tikraisiais Klaipėdos krašto šeiminkais — lietuviais.

Krašte sklido įvairiausi gandai, Vokiečiai visomis įėjimais stengėsi Klaipėdos krašte sukurti „Freistaatą“, o lenkai, pasinaudodami jiems rodomu kai kurių alijantų prielankumu, norėjo per Klaipėdos uostą gauti išėjimą į jūrą. Apie tai, kad Klaipėdos krašte gyvena lietuviai ir kad Klaipėdos uostas yra Lietuvai reikalingesnis, net gyvybiškai

svarbus kaip vienintelis išėjimas prie jūros, tuo metu didieji mažai rūpinosi, kaip ir dabar nenori išsigristi pavergtųjų Pabaltijo tautų pagalbą saukimo. Matydami tai, tikrieji krašto šeiminkai — Maž. Lietuvos lietuviai nutarė pradėti kalbėtis kitokia — suprantamesne kovos kalba, kad apgintų savo teisėtus reikalavimus ir užbėgtų už akių freistatinių klastingiems tikslams bei lenkų propagandai. Todėl 1923 m. sausio 9 d. Šilutėje susirinkę Maž. Lietuvos veikėjai paskelbė Manifestą apie Klaipėdos krašto gyventojų nutarimą prisijungti prie savo motinos Didž. Lietuvos.

Į paskelbtąjį atsišaukimą atsiliepė visi Klaipėdos krašto lietuviai, ir štai sausio mėn. 15 d. gausingi sukilusių būriai, kovodami petys į petį su kovos broliais iš visos Lietuvos, įžengė į Klaipėdos miestą. Maž. Lietuvos Gelbėjimo Komiteto Manifestas buvo įvykdytas, ir po 700 metų vergijos Klaipėdos krašto lietuviai vėl pasiūjo šeiminkais savo tėvų kraują ir prakaitu nušaltijo tie žemėje.

Per 16 metų Klaipėdos kraštas ir miestas, kaip vienintelis Lietuvos uostas, ūkiškai tvirtėje, gaudamas naujus uosto įrengimus ir pasipuodamas naujomis mokymklomis, ligoninėmis bei įmonėmis, duodančiomis tūkstančius žmonių gerai apmokamo darbo, suteikiančio sotį ir užtikrintą rytojų. Tačiau to nenorėjo matyti iš Vokietijos gilumos ir kraštą atsisabę kolonistai, kurie, gaudami iš svetur atlyginimą, dirbo prieš krašto gyventojų interesus, norėdami Klaipėdą atplėsti nuo Lietuvos ir įjungti į karų besirušiančios Vokietijos teritoriją.

Kraštui primestos autonomijos pavėsyje atėjęnui ruošė kraštui pražūtį, kol pagaliau 1939 m. kovo 23 d. buvo smurtu įvykdytas Klaipėdos krašto užgrobtimas. Šiandien, prisimindami prieš 26 metus įvykdyto sukilimo aukas ir pagerbdami sukilimo kovotojų žygius, mesdami žvilgsnį į praeitį, turime prisipažinti padarę taip pat nemažą klaidų. Mes turime prisipažinti, kad nevisi Klaipėdos kraštą iš Didž. Lietuvos siunčiami pareigūnai buvo aukštos moralės ir reikiamo išsilavinimo, kad jie ne visada mokėdavo skirti tautybę nuo tikybės ir per 700 metų išlaikiusius lietuvišką kalbą vietinius lietuvius evangelikus kartais pravardžiuodavo vokiečiais, nors tie turėdami vokiečių kilmę net nebuvo vokiečiai, o jų valkai priklausė Skautų, Santaros ar Šaulių organizacijoms. Mums reikėjo labiau susiartinti su krašto žmonėmis ir, jų dvasią pažinus, rasti bendrą kalbą.

Ir kaip galia, kad tas pačias klaidas mes kartojame ir šia tremtyje. Didž. Lietuvos ir Maž. Lietuvos lietuvių tarpusavio santykiai kai kuriose stovyklose yra žemiau kritikos. Beveik visur Maž. Lietuvos lietuvius yra skaudžiai palietę įvairūs skryningai, kurie padarys didelę žalą ateities Lietuvai, nes didelė dalis jaunimo, gyvendama tarp vokiečių, nutols nuo savo motinos Lietuvos. Tačiau tie, kurie stengiasi palaikyti ryšį su mūsų bendruomenės organizacijomis, turėtų rasti nuosirdžią paramą mūsų tarpe, nežūrint tikvinių ir kalbinių skirtumų. Tik tuo keliu eidami, mes įstengsime įsitvirtinti prie mūsų gintarinės Baltijos kranto ir pasiekti galutinio tikslo — Maž. ir Didž. Lietuvos susijungimo.

Alb. Počius

prie senosios savo močiutės prisiglausti. Todėl mes tuomet nesigriebėme ginklo ir kantriai kenovėme svetimsalių viešpatavimą mūsų krašte, tikėdami, kad šitai vergovė ateis greitas galas.

Apšvilėme. Tuo tarpu, kai Didžioji Lietuva, nors buvo rusų, bermontininkų bei lenkų atvejų — atvejais puldinėjama ir draskoma, apsigynė ir išlaikė savo nepriklausomybę, o pagalias ir ekonominį žvilgsnį gerokai sustiprėjo, mes, Mažosios Lietuvos gyventojai, palikome vergai ir įpuolėme į neapsakomą skurdą. Mūsų krašto gyvenimas paliko visą nepakenčiamą, kadangi mes privaryti ligi galutinio bankroto.

To negana. Dabar Lietuvos Respublika galutinai susitvarkė ir viso pasaulio pripažinta. Lai kas būtų ir mums prie Lietuvos glaudis, kaip tai anuomet Santarvė žadėjusi buvo, bet apie tai mums draudžiama net užsiminti. Svetimsalių pradėjo mums negirdėti spausiti, neleidžia mums laisvai susirinkti, draudžia mums lietuviškus atsišaukimus bei lapelius platinti, pagalias ima drausti net prabilti lietuviškai. Buvo tokių atsitikimų, kad mus kėlėdijman dėjo vien dėl to, kad valdžios įstaigos prabilome lietuviškai, ir las viskas dėjosi ne gilioje senovėje, bet šiais 1923 metais.

Tokiai padėčiai susidarius, trūko ir mūsų kantiybė. Mes griežėmės ginklo, ryždami sau liuosybę išsikvoti arba mirti.

Broliai. Jūs žinote, kad mūsų mažai yra, kad mes esame nepasiruose ir nepritvyrę kovotojai, dėlto mes šiandien šaukiame Jūsų pagelbos. Mes tikimės, kad vardan mūsų motinos Lietuvos labo jūs ateisite, sustiprinsite silpnas mūsų eiles ir padėsite mums iš nepakenčiamos vergovės išsivaduoti.

TREMA LIETUVIUS IR IS KLAIPĖDOS KRAŠTO

Neseniai aplinkiniu keliu gautas laiškas iš Klaipėdos krašto. Jis palielia tik siaurą apylinkę, savuosius kaimynus.

Iš laiško matyti, kad š. m. birželio mėn. buvo stambesnis lietuvių išvežimas į Rytus, kuris gerokai palietė ir Klaipėdos kraštą.

Tarp kitų, iš Klaipėdos apš. išvežti į Rytus ir šie lietuviai: Jonas Bružis iš Vytauto kaimo, Mikas Bružis iš Eglėnų kaimo, Martynas Pakalniškis iš Alksnų kaimo ir Jurgis Purvinis iš Dauperių kaimo.

Visi šie išvežtieji yra nuo seno susipratę lietuviai, kovoję ir prieš nacų smurtą.

Jonas Bružis, karui pasibaigus, gyveno Vakarų Vokietijoje, bet paklausęs bolševikinės propagandos, grįžo į savo tėviškę.

Kitame Klaipėdiečio laiške rašoma, kad jų nedidelėse ūkyje dabar gyvena trys šeimos: vietinė klaipėdiečio, viena atkelta iš Didžiosios Lietuvos ir viena iš Rytų, su kuria dar neišmokė susikalbėti.

— Sausio mėn. po penkerių metų tylos pasirodys John Dos Passos naujas romanas „The Great Design“.

UKRAINIEČIŲ STREIKAS ANGLIJOJE

Buvę demobilizuoti ukrainiečiai atsiekti laimėjimai. — „Times“

J. KUZMIONIS

Gruodžio 21 d. Ukrainiečių Sąjunga Londone sužinojo, kad Anglijos vyriausybė nutarusi gruodžio 31 d. deportuoti į Vokietiją apie 300 ukrainiečių, esą netinkamų žemės ūkio darbams.

Ukrainiečių Sąjunga, nusteibinta tokiu nutarimu, kreipėsi specialiu prašymu į D. Britanijos Karalių, kad vyriausybė minėtą nutarimą pakeistų. Kartu Sąjungos vadovybė suorganizavo 40.000 ukrainiečių darbininkų protesto streiką.

Ukrainiečių pastangos neliko bevaisės: Anglijos vyriausybė savo sprendimą pakeitė, o vietos laikraščiai turėjo progos iš esmės apskaičiuoti Europos savanorių darbininkų (EVW) klaušimą.

Demobilizuoti ukrainiečiai Anglijos vyriausybės numatytą deportuoti apie 300 ukrainiečių istorija tokia. —

Karo metu Italijos fronte anglosaksai paėmė ir nelaisvę apie 8000 ukrainiečių karių, kurie tarnavo vokiečių kariuomenėje, ir internavo juos Rimini apylinkėse stovyklose. Tvirtinama, kad šitas ukrainiečių dalinis sudarė „SS-Galizien“ diviziją.

Vėliau šie ukrainiečiai belaisviai buvo pervežti į D. Britaniją ir buvo traktuojami taip pat, kaip ir vokiečiai. Taigi paleidžiant iš nelaisvės, ukrainiečiams, kaip ir vokiečiams, buvo leidžama laisvu noru pasilikti Anglijoje darbu.

Streikas ir laimėjimas

150 ukrainiečių, kurie turėjo būti deportuoti į Vokietiją, gyveno Lodge Moor Camp (prie Sheffield'o); kita dalis — Morton Hall stovykloje (prie Edinburgh'o). Šių dviejų stovyklų ukrainiečiai paskelbė bado streiką, o jiems solidarizavo ir kitur gyvenę tautiečiai, susilaikydami nuo darbo.

Vieną dieną į Lodge Moor Camp atvažiavo penki sunkvežimiai su kareiviais. Vakare niekas negalėjo išeiti į miestą.

Pagaliau gruodžio 29 d. vakare Vidaus Reikalų Ministerija paskelbė ankstesnį sprendimą pakeičiantį komunikatą. Jame rašoma:

„Penktadienį (XII. 31) į Vokietiją grįš tikrai b. ukrainiečių karo belaisviai, kurie savo noru pasiskelbė išvažiavę, taigi tie, kurių elgesys kaip karo belaisvių buvo netinkamas. Abi grupės kartu sudaro apie 80 žmonių.

Mazdaug 40 ukrainiečių, kurie ankščiau atsisakė priimti jiems siūlytą darbą, o dabar nutarė jį priimti, pasiliks D. Britanijoje su sąlyga, kad dirbs patenkina-

„Taipgi nutarta, kad apie 190 ukrainiečių, norinčių dirbti, bet lig šiol pripažintų negalintys Europos savanorių darbininkams (EVW) numatytų darbų atlikti, pasiliks laikinai D. Britanijoje Darbo Ministerija išstis, ar galės juos aprūpinti atitinkamu darbu, nepakenkiant britų piliečiams.

Be to, D. Britanijoje laikinai pasiliks 105 ukrainiečiai, kurie šiuo metu yra ligoninėse.

Anglų „Times“ apie EVWs

Anglų laikraštis „Times“ gruodžio 30 d. paskelbė išsamų ir esminį straipsnį apie svetimačius darbininkus, kurie priklauso vadinamajam EVW kategorijai.

Laikraštis tvirtina, kad ligi šio laiko D. Britanijos vyriausybė tikrai retais atvejais naudojosi nepageldajamų svetimačių deportavimo teise ir taikė ją tik individualiems asmenims. Dėl to žinia, kad į Vokietiją turi būti deportuoti keli šimtai ukrainiečių, susilaukė gausių protestų, ir dėl to sprendimas turėjo būti pakeistas.

Ta proga straipsnio autorius stato klausimą, ką iš tikrųjų reiškia terminas netinkama laikysena ir kuo Darbo Ministerija pagrindžia aptariamą, kad kas nors esąs netinkamas darbu. Toliau „Times“ kritikuoja nevisiškos tautybės žmonių deportavimą į Vokietiją ir pabrėžia, jog Vokietijos negalima laikyti nepageldajamų žmonių sandėliu. Baigdamas laikraštis skelbia:

„Karas paliko daugelį panašių sunkiai išsprendžiamų klausimų, kurių tarpe ukrainiečių problema nepriklauso prie lengviausių. Tačiau prieš darydama tokius sprendimus, Vidaus Reikalų Ministerija turėjo atsižvelgti Parlamento nuomonę.“

Stokias mintis sveikina ne tik ukrainiečiai, bet visi kiti (apie pusę milijono) savanoriai Europos darbininkai. Anksčiau su tyliu pasipiktinimu buvo išsklamos žinios, jog rimčiau susirgęs svetimačių darbininkas sugrazinamas į Vokietiją. Juk padorus ūkininkas niekuomet neišmėdavo laukan ligoto tarno.

Antra vertus, galima su džiaugsmu konstatuoti faktą, kad žymiai lengviau kovoti už savo teises, jei tautybės sustingiančio. Tai dar vienas argumentas už D. Britanijos Lietuvų Sąjungą.

IRO PRIPAŽINO LTB CENTRO KOMITETĄ

Gruodžio m. 27 d. LTB Centro Komiteto pirmininkas gavo iš IRO JAV zonos Direktoriaus Philip E. Ryan raštą, kuriuo pareiškama, kad IRO pripažįstanti LTB Centro Komitetą ir norinti nustatyti darbo sąlygas su juo, su sąlyga, kad LTB veiks IRO rėmose, neužsilis politiniai ir pelną nešančiais klausimais.

IRO pagelbėja, kad LTB atstovautų iš JAV zonos lietuvių DP ar pabėgėlis, ir prašo paskirti ryšių karininką IRO štabe, kuriam padadama visokeriopa parama visuose praktiniuose reikaluose, išskyrus tačiau raštinės patalpą ir algą.

LTB Centro Komitetas savo ryšininku IRO štabe paskyrė I vicepirmininką p. Antaną Kalvaitį.

— Išvykus LTB Centro Komiteto II vicepirmininkui p. J. Audėnui į JAV, jo vietą išrinktas p. J. Šlepytas.

Vyriausiojo Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komiteto atsišaukimas

PASKELBTAS KLAIPĖDOS KRAŠTE 1923 METŲ SAUSIO 9 DIENA

MANIFESTAS

Visiems gyventojams Klaipėdos krašto.

Per ilgus šimtmečius mūsų kraštas vergavo svetimiems. Per Versalės pakojaus sutartį mes tapome atskirti nuo Vokietijos, kaip iš seno lietuviškas kraštas. Bet ir šiandien mes svetimųjų spaudžiami ir varginami vien tik už tai, kad lietuvininkai gimę, jais ir būti norime. Mūsų krašto valdytojai, neatsižvelgiant mūsų krašto reikalų ir prieš mūsų norą, visoms slyms dirba, ydant iš mūsų krašto visiemis žinomą „Freistaatą“ sudarius ir mus amžiams galutinai pavergus. Atėjęnų viešpatavimas jau baigia mūsų kraštą gaspadoriškai paskandinti; ant mūsų yra užkrautas milijardas skolos, neskaitant milijonų, kuriuos už apstatymą vaiko reikš mokėti; mokesčių ir viso gyvenimo našta be giminės ir stono skirtumo spaudžia gyventojus kasdien vis daugyn. Nedaug beliko dienų mūsų kraštą svetimiems išduoti ir galutinai į prižadėti. Mūsų krašto istorijai muša dviliktą valandą. Todėl paskutiniam akimirksnyje.

Mes, Vyriausiasis Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komitetas, sąžiningai pildydami Jūsų uždėtą pareigą, išreiškias dideliuose susirinkimuose, protestuose ir nutarimuose, remdami Jūsų išrinktą Gelbėjimo Komitetą skyriaus, didesnėse mūsų krašto vietose ir atimdami istorinius nuo seniausiuoju laikų čia įsigyvenusius lietuvių giminės miestus prie visos lietuvių valstybės, šiuo mūsų manifestu po viso pasaulio akių garbingai pranešame:

1. Nuo šiandien visa šio krašto galybė ir vyriausią valdžią paimame į savo rankas.

2. Lig šiol buvusią krašto direktorią su Steputaičių priešaky ir Statsratą skaitome atstatyti į prašalimą, ir nieks neprivalo jų klausyti.

3. Nuo šiandien pat Klaipėdos krašto direktorijos Pirmininku paskirame mūsų krašto gyventoją, buvusį senos direktorijos nari, Erdmaną Simonaitį ir pavedame jam neveliaus trijų dienų sudaryti Krašto Direktoriją iš 5 žmonių.

4. Nuo šios dienos abiem mūsų krašto kalbom ir visiems gyventojams šio krašto duodamos lygios teisės.

5. Visiems politiniai prasikaltusiems prieš buvusią valdžią liuosybę atiduodame.

6. Dėl sudavadijimo mūsų krašto dalykų Komitetas rūpinsis, kaip veikiai galės, kad skubliau kaip atsibūti rinkimai į Klaipėdos krašto seimą demokratišku būdu.

7. Visi krašto gyventojai kviečiami užsilaikyti ramybėje, vokiečiams ir tarnautojai privalo pasilikti savo vietose ir toliau savo pareigas atlikti. Urėdiniams ir tarnautojams darbas bus užmokama prisitaikant aukso valiutos.

8. Ydant Klaipėdos krašto ramumą išlaikyti, gyventojai, jų gyvybę ir turtą apsaugojus nuo užpuolimų, plėšimų ir visokių pavojų, o taip jau, kad nuo vidujinių neprietelių apsisaugojus, visam krašte skelbiame išimties stovį su visom jo pasekmėm.

9. Išimties stoviu esant, visame krašte alkoholinių gėrimai pardavinėti draudžiama.

10. Nusizengusiems prieš mūsų žokonus ir paliepiamus, prie Krašto Direktorijos yra sudaromas Vyriausias Išimties Sūdas.

11. Visi, kurie ardyt ramybę krašte, kurie naikins telefonus, tiltus ir kitą krašto turtą ir priešins naujos valdžios paliepiamus, bus atiduodami į Išimties Sūdą ir baudžiami Cukthause. Už sunkesnius prasikaltimus bus nusūdyti ant smerties.

Mes šitą didį darbą atliekam vardan teisybės, dėl gyventojų gerovės ir geresnės mūsų krašto ateities. Visus, kam rūpi gimtojo krašto laimė, kviečiame į bendrą talką ir Visagalis Dievas šitame mūsų darbe tebūna mūsų pagelba.

Sis manifestas duotas Šliokarčiamoje, 9 Januario diena, metų 1923-čiu.

MARTYNAS JANKUS

Vyriausiojo Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komiteto Pirmininkas

JURGIS STREKYS

1 Vice-pirmininkas

JURGIS LEBARTAS

2 Vice-pirmininkas

VILIUS ŠAULINSKIS

Sekretorius

JURGIS BRŪVELAITIS

Komiteto narys ir reikalų vedėjas.

Negaliu nusiskysti likimu, kad jis mane priverstė išbandyti ir pramonės darbininko darbą ir būti.

Dabar esu vienas iš penkių tūkstančių Toronto Simpsono prekybos įmonės darbininkų. Kiekvieną rytą 7,25 žadintuvas mane budina darbo dienai; 7,45 aš einu iš namų. Riečia perbėgęs Lansdowne Ave, College ir Dundas gatvių kampus, sėdu į tramvajų. Dideliu greičiu jis neša išilgai Dundas. Sėdžiu patogioj kėdėj ir seku dar man nenubodusius miesto gatves, visokia gėrybė perpildytas krautuvės, virtinės mūsų tramvajų lenkiančių automobilių, kurių judėjimą tvarko šviesų automatai. O tie automobiliai! Jie užtvindė visas gatves ir aikštes, ir visas Toronto miestas atrodo skendis automobilių jūroje. Žinovai teigia, jog jų čia tiek daug, kad visi viso milijoninio Toronto gyventojai vienu ypu gali mašinomis išvykti iš miesto.

4,5 mylių pavaziavus, tramvajaus vadovas, vienas vienintelis aptarnaujantis visą ligi 100 keleivių įtelpinąjį tramvajų, sušaukia: — Church Street! Church...

Aš su daugybe kitų, iš visų miesto dalių susirinkusių darbininkų srove, kurioje dažniausiai jau randu ir savo darbo kolegas — Sakalaušką (KLT Toronto sk. pirm.) ir J. Ažubalį (Toronto lkt. klebono brolių) tekina bėgu prie 14-o aukšto didžiulio namo ir vienu iš daugelio liftų keliuosi į 3-čią aukštą. Prabėgęs ligi kavinės koridorių ir metęs skubą žvilgsnį į tikslųjį laikrodį, kuris jau rodo 8,25, pusę aukšto leidžiuosi žemyn į Katalogų skyrių, kur tuojau įsirašau į darbo lapą, pažymėdamas savo numerį — 6807 ir atvykimo laiką. Tekini bėga kiti darbininkai ir atlikę atvykimo formalumus, velkasi baltus chalatus, maunasi baltas pirštines.

Mes rušiame ekspediciją žiemose sezono Simpsono firmos katalogus, kuriuos gauname ant juostos, kuri juos atneša iš spaustuvės. Mūsų šimtinės žmonių uždavinys — juos išsiųsti paštan. Tai darba mes dirbame jau daugiau kaip mėnesį, ir ligi Kalėdų jo dar nebaigėme. Tai — milijonai katalogų. Iš to jau galima

įsivaizduoti, kokios apimties ta firma ir kokio dydžio ta įstaiga, kurioje man tenka dirbti. Kuo ji disponuoja ir ko joje nėra, sunku pasakyti, nes pradedant adata ir baigiant automobiliu, ji tiekia visokiausią gyvą ir konservuotą maistą; laikrodžius ir briliantus, aprangas ir butų apstatymo dalykus — visokių rūšių ir visokių kaimų...

Ketvirtame aukšte mes krovėme ir pašto maišus sudėtus katalogus, ir milžiniškos to aukšto salės vienu metu moterys ir vyrai taisė visokius išvaizdos kreplius, kraitėles, pintus lagaminus, net didžiulius kuparus kalėdinių dovanų; kitur buvo ruošiami kalakutai, kumpiai, bekonas ir t. t.; trečiur — vaikams rogučės; ketvirtur vietoj — sandėliuojami kintam sezonui katalogai-preiskurantai ir t. t. ir t. t. 5.000 darbininkų ka nors gi čia dirba.

Dešimtai ir kitomis valandomis radio garsiakalbiai mums patiekia muzikos, o dabar, prieš Kalėdas, kalėdinių giesmių, kalėd. muzikos. Ir taip mes tai kraunam katalogus ir stirtas, tai ir vežimėlius, tai keliam juos liftu į kitą aukštą, tai dedame juos į krūvas, tai siunčiame sunkvežimiais į pašta, ir t. t.

Pusę 11-tos ir 15 val. turime po 15 minučių, o 12,30 visa valanda poilsio. Tada, nusiprausę rankas prausykloje, kur yra šiltas ir šaltas bėgantis vanduo, skubame į kofiteriją — didžiulę salę, kuri iš kart sutalpa įna 1.000 asmenų. Abiejuose jos galuose — bufetai, kurie tiekia visokią karštą ir šaltą maistą ir gėrimus, valius ir t. t. Kai ateina eilė, imi padėklą, šaukštus, peilius ir su padėklą važiuoji specialiais palei bufetą nutiestais padėkliais „bėgiais“. Pakeliui renkiesi, „ko širdis geidžia“ — duonelės, sviesto, šaltų užkandžių, saldaus ar šokoladinio pienelio; virėjų pasakal ar parodai, kokios mėšos ar kiaušienės ar dar ko ir kokių priedų nori, o jis paruošia visą lėkštę; pasiimi dar kavos ar arbatos puoduką ir prisitarti prie taksatorės; ji vienu akimirksniu sumeta, kiek tai verta ir tuojau

ant padėklo numeta kortelę, kurioje pažymėta 22—31—45 centai.

Praėjęs pro ją, dar gali pasiminti, kiek tik nori, pamidorų tyrės, garstyčių, servetėlės, šiaudelių pientui gerti, sėdi prie pasirinkto staluko ir valgai. Indų skambėjimas, elektros mašinų darbas kažkur už koridoriaus ir žmonių klegesys sudaro savotišką ūžesį, kuriame skendėdams, nejučiamis daug ką prisimeni ir imi lyginti. Kazka panašaus esu matęs Čekoslovakijoje Batios fabrikuose, Zilne, bet ten darbininkai daug kukliau atrodė; čia jie mergaitės atrodė atėjusiomis į baldų, ne į fabriko darbą; išsidažiusios, išsi- puošiusios, blizgančios. Bet čia ir demokratija, nes šioje valgykloje valgo, užkandžiauja visi — su eiliniiais darbininkais ir viršininkais. Kai moterys labai puošnios ir visuomet pasirengusios, vyrai laisviau jaučiasi — vienas tik su liemene, kitas marškinėlių rankoves pasiraistojęs... Prisimenu ir Augustdorfą... Čia neišdama, kokio maisto pasirinkti ir už sočius pietus moki apie dvidešimt dienų uždarbio dalį, o Augustdorf?...

Kai pagalvojai apie tą komfortą, kuriuo čia naudojasi paprastas darbininkas, prisimeni ir mūsų miela... humorišta Pulgi Andriušį Jis išpėdipus, kuo jie nemokės Amerikiečių naudotis, bet toli gražu jis ne viską galėjo įsivaizduoti. Čia pagyvenęs, jis dar galėtų parašyti, kuriam tikslui čia tualetinuosės kambaryuose laikomasi nemazės dėžės pudros, ir kam kana-deičiai dėti margas kojines, ir... daug, daug dar to, ko nežino Europa, dabartinė Vokietija ir ypač lagerių dipukai.

Pavalgę ir pailsėję valandą, kurios metu vieni rūkomame rūko, kiti kortomis lošia, tretieji ištaigos krautuvėse renkasi ir perkasi reikiamus dalykus, — vėl grįžtame prie darbo, kurį tęsiame ligi 17 val. Tada, nusiprausę, visi tekini leidžiamės namo, milijonai šviesų degančiųoms gatvėms, lenkdamie mirgančias reklamas, šokinėjančius signalus ir didžiules, begalines groves automobilių. Tada tramvajai kimšte

prikimsti. Judėjimui tvarkyti šviesų signalams į pagalbą ateina policija ir specialieji tramvajų tarnyba. Didžiuliu greičiu lekia perpildyti tramvajai, žybdami neštos laisdas; galvatrukčiai eina ir lenktyniauja srovės automobiliai, ir žmogus jautiesi pagautas greitėjimo, atitrūkstas nuo žemės ir vos beorientuojas savo samone...

Tiktai namie pabundi ir nurimsti, kai žmona patiekia seniai, seniai Lietuvoje, dar prieš karą ir okupacijas, be-regėtą vakarienę... Tačiau visa tai vis dėlto nenustelbia gilesnės kanadiečio tradicijos ir sentimentaliteto, ir klysta tie, kurie mano, kad čia vien droleis viešpatauja.

Val Atėju Kūčių diena, ir imonė gražiai pagerbė savo dirbančius. Mūsų skyriaus salė buvo išpuošta ir ant skanėstais apkrauto stalo stovėjo eglutė. 11 val. pabaigtas darbas ir skyriaus vedėjas p. Smith, kuris įstaigoje dirba jau 25 metus ir dabar sulaukė 60 m. amžiaus, pasakė gražią kalbą ir pasveikino visus savo skyriaus dirbančiuosius. Baigdamas savo kalbą, jis davė žodi artimiausiam savo bendradarbiui p. Hintonui, kuris pasveikino specialiai tris mus — lietuvius trim kalbom: angliskai, prancūziškai ir vokieškai. Jis padėkojo, kad mes gražiai dirbame. Žinoma, tai negalėjo mūsų nesu-jaudinti, kad mūsų darbdaviai toki malonūs ir toki atidūs, kad 5.000-čią masęje neužmiršo pastebėti trijų lietuvių. Ar tai neparodo ypatingo jų jautrumo ir dženelmentišku?!

Ir kai seni ir nusipelnę mūsų bendradarbiai kanadiečiai mums plojo ir spaudė rankas, negalima buvo nesidžiaugti, kad dolerių šalyje yra gilus humanizmo, kuris tiek daug duoda vilčių...

Istaigoje sujaudintas sugrįžau Kūčių „namo“ — pas p. Indreles. Ir čia senomis lietuviškomis tradicijomis kūčiavome. Paskui, tų tradicijų vedini, lankėmės Toronto lietuvių bažnyčioje, kurioje vyskupas Brizvys laikė Kūčių mišas, pasakė labai gražų pamokslą, užbaigtą labai vykusiu palyginimu, kad kaip šv.

Juozaipo šeima, būdama ištremėme nuo Erodo persekiojimų Egipte, gavo angelo įspėjimą grįžti į savo kraštą, taip ir mums gali ateiti tokia valanda. Mišų metu giedoją op. sol. E. Kardelienė ir A. Narbuto vedamas visai padorai ir didelis choras, kurį sudaro Kanados lietuviai su naujai atvykusiais tremtiniais. A. Narbutas nesigali darbo ir laiko, ir choras pamaldoms suteikia dideliu išpuidungu. Parapijos dide-lyčia žmonių nesutalpino, todėl apie 200 jų buvo salėje po bažnyčia, kur pamaldos buvo transliuojamos per garsiakalbius.

TREMTIES KNYGA IR LEIDĖJAI

Rašo J. Cėnas.

Lietuvių Bibliografijos Tarnybos žiniomis, iki 1948 m. gruodžio mėn. 19 d. tremitės pasirodė 762 neperiodiniai spaudiniai, iš jų bendrybių 48 knygos, filosofijos 8, tikybos 105, socialinių mokslų 119, kalbamokslų 107, grietųjų mokslų 16, taikomųjų mokslų 36, meno ir pramogų 60, dailiosios literatūros 212, geografijos ir kelionių 15, biografijų ir atsiminimų 16 ir istorijos 24 knygos. Koks tai milžiniškas darbas, tepasirodys iš laiko perspektyvos.

Jau šiandien galima teigti, kad knygų mums neparūpino nei UNRRA nei IRO, šitų kultūros gėrybių lyg skruzdės sunėdė tėvynės ir tautiečių nauda mūsų šlovę leidėjai. Noriu eiliniams skaitytojui ir ateityje tremties istorikui bent prabėgomis, be kita ko, parodyti: 1. kiek pasiryžėliai nuveikė ir 2. kokiomis gėrybomis kiekvienas iš mūsų prieš „išskurdindamas“ Užeuropius galėjo apsirūpinti pats ir aprūpinti savo palikuonis.

Tai jokia knygų leidybos studija. Tai „laikais pastabas. Kas spaudė pažymėta, nežus, kas tuo tarpu užrašėliai bloknotė ir netgi pati atmintis dažnai didžiai nenaudingai sušlubuoja, ypač atsimenant, kad kelias į Tėvynę dar veda po įvairius užvingius ir įvykius. Ne visi leidėjai klausiamai suteikė žinių, ir žala kultūrai ir jiems patiems. Apskritai per pirmuosius 400 mūsų rašto metų garbingas leidybos darbas nėra susilaukęs atskiros studijos. Jei, sakysime, šiandien staiga kas nors mus paklaustų, kiek nepriklausomybės, laikais buvo Lietuvoje spausdintų ir stambesnių, ne atsitiktinių, leidimų, ak, be prof. Vac. Biržiškos mažas kas beat-sakytų. Po karų ir okupacijų medžiaga dar labiau išsibarsčius, senieji knygų leidybos žmonės išmirs, ir stulbinėsime kaip girtas apie mieta. Tausokime mūsų kultūrai pravarčią medžiagą! — šita intencija ir sužymiu faktus, kurie man šiuo ar anuo būdu pavvyko sužinoti.

Pradėkime nuo kai kurių leidyklų „asmens žinių.“

1. Patria

Tai planingo knygų leidimo tremtyje senūnas. „Patrios“ savininko Jono Lenkaitio draugystė su lietuviška knyga tęsiasi nuo 1939 m. rudens, kai jis Vilniuje, Didžiojo gatvės, nusipirko mažytę, bet gana švarią ir tobulą spaustuvelę. Po kapituliacijos grįžo mintimi į „juodąjį meną“. Čia jo ryžta sustiprino prof. prof. Vaclovas ir Viktoras Biržiškos, kurie, galima sakyti, ir yra dabartinės „Patrios“ krikštatėviai.

1945 m. liepos vidury kreiptasi į Baden Badeno leidybą. Pažadėta, bet atidėta vėlesniam laikui. Kur susikūti gūžta? — Po svarstymų nuspręsta įsikurti Tübingene, kur ketino susikraustyti ir visi vadovaujantieji veiksniai. Deja, Tübingene spaustuovės te-sutiko priimti užsakymų vos 2 knygoms. Užmetama meškerė į Reutlingeną pas R. Bardenschlagerį, kuris iš viso išspausdino 6 knygas. Nemažas rūpestis — kur gauti lietuviškųjų rašmenų? Kūl kas šiuo rūpestiu nusikratoma taip, kad įgravinuojama reikiama ženkla. Vėliau — nér to blogo, kas neišėitų į gerą! — gaudama ženkla, kurie „Patrios“ buvo užsakyti dar J. Lenkaitiui tebegyvenant Vilniuje.

1945. 9. 29. d. Ravensburge pasirašoma pati pirmoji sutartis su B. Brazdžioniu jo „Tėvų namams“, o spalio pradžioje — su St. Zobarsku. 1945 m. lapkritį jau buvo sutarta išleisti 20 knygų. Pirmieji leidimai (15-ai knygų) buvo gauti 1945. 11. 11 d., tačiau 1946 m. sausio pradžioje okupacinė vadovybė paskelbė naują

potvarkį knygoms leisti. Teko iš naujo ieškoti leidimų. St. Santvoro, Laival palaužtom būrėm, turėję pasirodyti dar 1945 metais, teišėjo 1946. 5. 24 d.

Leidimų reikala susitvarkius, leidėjui teko ieškoti naujų spaustuvių, nes tos, kuriomis jis naudojosi, buvo ilgam perkrautos darbu. Pasirenkama pietų Vokietijos spaudos pramonės centras — Stuttgart. Bet ir ten krūvos užsakymų. Darbas teko išskirstyti 26 įmonėms, išsidėsčiusioms 60 km spinduliu. Patys didieji veikalai (Tremties metai, Lietuvių tautosakos skaitymai ir kt.) teko vienoje spaustuvelyje rinkti, antroje spausdinti, o trečioje įrašyti. Bet buvo atsitikimų, kad koregavimą ir lankstyimą turėjo atlikti dar kitos įmonės. Ryšiams bei transportui tarp spaudos įmonių palaikyti nuo 1945 m. liepos iki 1948 m. spalio padaryta 96.000 km. lengvųjų automobilių ir apie 16.000 km sunkvežimių, pervažant apie 800 tonų krovinių.

Pradžioje metų gruodį gėrėjomės „Patrios“ išleistu Viktoro Gailliaus „Vokiškai — lietuvišku žodynu“. 1181 puslapių! Kaip ir kiekvienas „Patrios“ spaudinys, techniniu atžvilgiu nuostabus stropuma. V. Gailliaus žodynas yra didžiausias veikalas ne tik lietuvių tremtinių knygleidyboje, bet ir pokapiullacinėje visos Vokietijos knygų pramonėje. Tai visų pirma brangus įrašas į pasaulinę filologinę literatūrą.

Iki 1948 m. spalio „Patrios“ leidiniai sudarė apie 540 spaudos lankų, t. y. 8600 spausdintų puslapių, bendro tiražo apie 210.000 egz. Visiems leidiniams buvo su-naudota per 130 tonų popieriaus. Kiekvienai knygai vidutiniškai tenka 2600 kg, tačiau „Tremties metams“ praversta 7 tonos, „Vokiškai lietuviškam žodynui“ — 9 tonos, „Tautosakos skaitymams“ — 6 tonos, dr. K. Grinlaus „Atsiminimams ir mintims“ — 6 tonos ir t. t.

„Patrios“ šlovei tenka pabrėžti, kad ji iš tikrų sukrėvė įvairiu kraitį: tarp 50 bendruomenių parūpintų spaudinių rasi poezijos, prozos, Lietuvos žemėlapi, „Aušrelę“, gaidų, kalendorių (kasmetinių ir... šimtmetinių — V. Biržiškos „Lietuvių rašytojų kalendorius“), istorijų (jau viena, būtent — seniai laukta Pr. Naujo-kaičio „Lietuvių literatūros istorija“ išėjo, o dr. A. Sapokos „Lietuvos istorija“ laukiama) ir t. t. Atiduodama išganinga duoklė ir informacijai: tai prof. dr. V. Jungferio dvi knygos ir prancūzo Maurice Scherer pa-ruošta monografija „Petrus K'laulėnas“. Tai dar naujas „Patrios“ darbo šakotumo įrodymas. Tekstas prancūzų, anglų ir vokiečių kalbomis. Tekste 26 ir 27 atskirai, o, be to, 2 spalvotos reprodukcijos. Kai knygą vartai, atelna galutinio atsakymo nerandanti mintis: neši dailės monografijos sukurti būtinai reikėjo tremties sąlygų? Ak, tremties di-džiausias kultūros brangenybes ir stipriuosius charakterius teis-ryškina, visas dulkes nuplauna Tėvynės nostalgija, kuriai kūry-bine galia niekas negali prilygti.

Kiekvienas „Patrios“ spaudinys paženklinas lietuviško stogo žir-geliais (seniau buvo Vilnius — Tübingen, bet...). „Patria“ pernai buvo pakviesta dalyvauti Pietų Afrikos Unijoje suorganizuotoj tarptautinėje knygų parodoje. Gėrėjosi kitataučiai, o mes, sakykime atvira, ar pilnai įvertiname „Patrios“ talką Tėvynei ir politiniams emigrantams?

2. Suduva

Broliai Sulaičiai ir sąlytį su „Juoduju menu“ suėjo čia, tremtyje. Jie, anot tos dainos, tykliai pamazū emėsi darbo ir savo kraityje turi 50 spaudinių, ir kiekvienas iš jų — mylia kelyje į

pažangą ir į tautinį atsparumą! „Suduvos“ specialybė — mūsų klasikų atkūrimas ir tremties mokyklų vadovėliai aprūpinimas. Iki šiol iš „Suduvos“ gavom: J. Bilūno „Rinktinis raštus“ dr. V. Kudirkos „Satyras“ V. Pietario „Algimantą“, V. Krėvės „Raganių“ ir netrukus „Siaudinę pastogę“. Ketinama parūpinti ir Satrijos Raganos „Senamė dvare“. Rūpinamiesi klasikais, br. Sulaičiai nepamiršo ir naujosios mūsų grožinės literatūros, tai L. Dovydeno „Pabėgėlis Rapslūkas“, Gyveno kiti karaliai“ (spaudoje); „Žmonės ant vieškelio“, Pulgio Andriūšo „Anoj pusėj ežero“, „Siuntinėlis iš Amerikos“, N. Mazalaitės „Apversta Valtis“ (spaudoje); Krumino — Mazalaitės „Seštasis me-dis“, K. Pažaitės „Liktūnas“, Tarulio „Kukulgis“ ir kt. apysakos, ruošiamos: V. Augustino „Lietuvos vaizdų albumas“ ir dail. Murino „Spalvotoji karpys“).

Mokyklai parūpinta per dešimt vadovėlių.

Nesmagu, tačiau privalu pasakyti, kad dalis tautiečių nuo pareigos gimtajam raštui ima nu-tolti. Stovyklose (per 1100 gyven-tojų) parduodama „Apverstos Valties“ 19 egz. — ar tai norma? — ir graudu, ir pilka. Dirbantieji nebėgi teisintis pi-nigų neturį. Knygai pinigų nér, bet klajojančio švabo karusele, išsidėsčius čia pat už stovyklos vartų, pajėgia surinkti per 2000 DM. Jaunimėliui ir vaikučiams pakrykštai skatinkėlis surandamas, tai bent tuo pačiu dosnumu traktuotina jaunimėlio ir vaiku-čių švietimosi reikalai! Kur ten

Anastazijos Tamošaitienės raštuotos lietuviškos pirštinės

KANADOS SPAUDA APIE A. TAMOŠAITIENĘ

Stai prieš akis guli pluoštas ka-nadiškų laikraščių su nuotraukomis ir straipsniais apie A. Tamošaitienės ir Lietuvių Taikomo-sios Dailės Studijos darbų para-dą, kuri šiltai sutikta. Gal tai įvyko dėl to, kad kilimuose, tau-tiniuose drabužiuose, pirštinėse buvo atnešta ir parodyta Lietu-vo dviasia ir patiekta svetimam žiūrovui. Tyliai, kukliai parody-ta senojo pasaulio žmonių meilė savai kultūrai, savo žemei. Liet-rai ten kiekvienas mazgas buvo jaustas rūpestis, skausmas ir praieitis šėšėliai...

YMCA News gruodžio 17 d. pirmame puslapyje rašo: Daugiau kaip šeši šimtai žmonių atvyko į rankų darbų parodą YMCA-os pa-talpose. Ponia Lighthall atidarė šią parodą ir pasveikino nauja-sias kanadietes žavėdamosi ne-paprasto skonio rankų darbais. Tą skoni, jautrumą, kruopštumą šios merginos yra atsivežusios iš savo gimtinės Lietuvos.

Mr. John Murray Gibbon „The Gazette“ ilgokam straipsny duoda biografinių žinių apie A. Tamošaitienę ir studiją ir kalba apie Kanadą, kaip daugelio tautų kraštą, tačiau pilnai demokratiš-ki ir tikrai laisvą, kuriame kiek-vienas gali įgyventi kaip tik jau-čia ir nori.

Ta pati „The Gazette“ moterų skyriuje įveda straipsnį, kuriame be parodos aprašymo, kalba-ma apie lietuviškus kostiumus. Jų dėvėjimo būdus ir t. t.

Vienas didžiausių Montrelio laikraščių „La Patrie“ 9. XII 48 išvardina p. Tamošaitienės dar-bus įvairiose pasaulinėse paro-dose ir, rašydamas apie jos įsteigtus kursus, pažymi, kad ge-rėnės vadovės tam tikslui nega-lima būtų rasti. Kalbėdamas

— Sausio pradžioje Düsseldorf-e įvyko Vokiečių Tarptautinės studentų federacijos konferencija, kurioje dalyvavo World Student Federalist ir United Nations Stu-dent Association atstovai iš 13 valstybių.

apie eksponatų turtingumą, laik-raštis pabrėžia malonų spalvų harmoningumą ir kolorito švie-sumą bei šviežumą.

Laikraštis „La Presse“ rašo, kad net ir nežinant jų visų tra-dicijų, kuriomis p. Tamošaitienė remiasi, negalima nesistebėti dar-bo tobulumu, detalių rūpestingu-mu ir niuansų turtingumu. Ji vartoja įvairias rudas, raudonas ir geltonas spalvas, nusveria šviesios spalvos — priešingai ki-tiems kilimų menininkams. For-mos yra stilizuotos, suprastintos, bet vis tiek lieka pakankamai kombinuotos, kaip ir koloritas.

Apie studijos išsiuvinėjimus, mezginius ir tautinius kostiumus laikraštis pastebi, kad ... nors katalogas.

I. D-ius

raštai labai paprasti, tačiau spal-vų įvairumas nepaprastas ir dar-bo atlikimas yra tobulas. Tai yra įrodymas, kad liaudies menas gali būti taip pat turtingas kaip ir rafinuotas menas.

Kiti Kanados laikraščiai, kaip The Montreal Daily Star, pirma-puslapyje deda tris nuotrau-kas iš studijos, kurioje studen-tės, tautiniai drabužiais apsiėn-gusios, dirba. „La Presse“ deda kilimo nuotrauką su gražiu pa-rašči. Pažymėtina, kad visi laik-raščiai ir radiofonas pranešė apie vykstančią parodą. Kanados le-tuvių laikraštis taip pat šiltais žodžiais minėjo parodą. Parodos proga išleistas mažas skoningas katalogas.

I. D-ius

A. Tamošaitienės kilimai, audi-niai, mezginiai

Šiuo vardu 1948 metų pabaigoje „Romuva“ išleido dailininkės darbų fotografinių nuotraukų al-bumą. Pradžioje įdėtas dail. A. Valeškos trumpas įžangos žodis anglų kalba, apibūdinąs A. Tamošaitienės darbus ir jų tautinį pobūdį.

Toliau eina ant atskirų prikli-juotų kreedinio popierio lapų 9 nuotraukos puikiųjų dailininkės kilimų, kuriuose stilingai įformi-nami lietuvių tautiniai šokiai, pasakų pily, tėvynės vaizdai ir papročiai, tautiniai drabužiai, Lietuvos pajūris ir kt.

Puikus „Užburtosios Dūdelės“ pastatymas Flensburge

1948 m. gruodžio mėn. 26 d. Trollesee's stovyklos salėje, Flens-burge buvo pastatyta Myk. Venc-lausko 4 veik. pasaka jaunimui „Užburtosios Dūdelės“, veikalo pa-statymas turėjo nepaprastą pasi-klimą. Visuomenė autorii įteikė dovanų. Vakare dalyvavau anglų Raud. kryžiaus atstovė, su-žavėta veikalo turiniu, vaidini-mu, dekoracijomis, prašė artimo-ję ateityje veikala pakartoti jau-nimui.

1949. I. 1 d. „Užburtoji Dūde-lė“ buvo statoma mišrioje Meier-wiko DP stovykloje, kurioje lie-tuvių tautinė grupė yra pati ma-žiausia. Ir čia „Užburtosios Dū-delės“ pasisekimas buvo didelis. Į salę, turinčią 280 sėdimų vie-tų, žmonių netilpo. Pritrūko bi-lietų. Į vaidinimą atėjo latviai, lenkai, ukrainiečiai, jugoslaviai. Todėl kiekvienas pertraukos me-tu trumpa veikalo santrauka tu-rėjo būti vertiama į įvairias kal-bas. Veikale daug veiksmo, dėl-to ir kalbos nemokančiam nesun-ku sekti turinį.

„Užburtosios Dūdelės“ pastaty-me dalyvavo per 20 artistų-scen-os mėgėjų: A. Rikevičius, E. Martysienė, Br. Gelumauskas, J. Dagys, R. Dunaitis, B. Kive-naitė, S. Gadliauskas, A. Šliogeris, Myk. Venclauskas, T. Rike-vičiūtė, L. Klėmantaitė, V. Braz-dūnas, E. Grimas, J. Mankus, G. Mankus, A. Sakalauskas, E. Venclauskienė, V. Kempinaitė, I. Motizaitė.

Rezisūra ir dekoracijos paties autoriaus.

Muzikinė dalis — J. Marty-siaus, choreografinė — E. Venc-lauskienės, kostiumai — St. Pau-liukevičiūtės ir R. Švarčenės.

Daug savo kultūriniais darbais Flensburgo lietuvių kolonijoje nusipelnisiam Myk. Venclauskiui pagerbti Meierwiko LTB k-to nariai kuklios artistų vakarienės metu perskaitė aktą, kurio įku-riamas Lietuvių Kultūros Fondo skyrius Flensburge.

— Amerikos katalikų organi-zacijos NCWS pasiūstas tremti-nių vaikams maistas XII. 16 d. Meierwiko stovykloje kun. L. Dieninio ir komisijos buvo lygiai išdalintas visiems vaikučiams, be tikybos skirtumo.

— XII. 17 d. į Meierwiko sto-

vyklą anksti rytą, dar tebemie-gant tremtiniais, iš Flensburgo burgo buvo pastatyta Myk. Venc-lausko 4 veik. pasaka jaunimui „Užburtosios Dūdelės“, veikalo pa-statymas turėjo nepaprastą pasi-klimą. Visuomenė autorii įteikė dovanų. Vakare dalyvavau anglų Raud. kryžiaus atstovė, su-žavėta veikalo turiniu, vaidini-mu, dekoracijomis, prašė artimo-ję ateityje veikala pakartoti jau-nimui.

1949. I. 1 d. „Užburtoji Dūde-lė“ buvo statoma mišrioje Meier-wiko DP stovykloje, kurioje lie-tuvių tautinė grupė yra pati ma-žiausia. Ir čia „Užburtosios Dū-delės“ pasisekimas buvo didelis. Į salę, turinčią 280 sėdimų vie-tų, žmonių netilpo. Pritrūko bi-lietų. Į vaidinimą atėjo latviai, lenkai, ukrainiečiai, jugoslaviai. Todėl kiekvienas pertraukos me-tu trumpa veikalo santrauka tu-rėjo būti vertiama į įvairias kal-bas. Veikale daug veiksmo, dėl-to ir kalbos nemokančiam nesun-ku sekti turinį.

„Užburtosios Dūdelės“ pastaty-me dalyvavo per 20 artistų-scen-os mėgėjų: A. Rikevičius, E. Martysienė, Br. Gelumauskas, J. Dagys, R. Dunaitis, B. Kive-naitė, S. Gadliauskas, A. Šliogeris, Myk. Venclauskas, T. Rike-vičiūtė, L. Klėmantaitė, V. Braz-dūnas, E. Grimas, J. Mankus, G. Mankus, A. Sakalauskas, E. Venclauskienė, V. Kempinaitė, I. Motizaitė.

Rezisūra ir dekoracijos paties autoriaus.

Muzikinė dalis — J. Marty-siaus, choreografinė — E. Venc-lauskienės, kostiumai — St. Pau-liukevičiūtės ir R. Švarčenės.

Daug savo kultūriniais darbais Flensburgo lietuvių kolonijoje nusipelnisiam Myk. Venclauskiui pagerbti Meierwiko LTB k-to nariai kuklios artistų vakarienės metu perskaitė aktą, kurio įku-riamas Lietuvių Kultūros Fondo skyrius Flensburge.

— Amerikos katalikų organi-zacijos NCWS pasiūstas tremti-nių vaikams maistas XII. 16 d. Meierwiko stovykloje kun. L. Dieninio ir komisijos buvo lygiai išdalintas visiems vaikučiams, be tikybos skirtumo.

— XII. 17 d. į Meierwiko sto-

tarn arba vienas jodinėjo po plačias apylinkes. Nei didysis magistras, nei pilies vartų naktinė sargyba nesistebėdavo, jeigu kartais Alpis, užsėdęs geriausią karo grobio žirgą, išsėdavo kaip viesulas į juodą naktį.

— Persilaužimas laimingai bai-gėsi. Kario dvasia pamažu būn-da, — trynė iš džiaugsmo ran-kas didysis magistras.

Tuo tarpu ant meškenomis iš-kloto guolio atviromis akimis gu-lėjo Alpis.

— Riterių svečių dalis rytoj anksti rytą ištraukia atgal į Va-karus.

Atsiveiklinimui magistras ke-lia šniaktį puotą. Alpis nedalyvau-s. Daug jodinėjęs, nuovargiu pasisteisino.

Alpiui visos durys atviros. Se-niai jis lanko pilies bokštą kali-nį. Jeigu jis šniaktį į išves, sargybiniai nesistebės: argi pir-mas kartas, kad belaisviai turi linksminti puotaujančius svečius. O ir išvykstančius apdovanoja belaisviais. Planas turi pasisekti — Alpis neabejoja. Ir naktis žada būti palanki. Juodi dėvės lipa sračiai vakaru hori-zontu.

Tylu. Dega žvakė. Kaip atau-šusi ir sustingusi liepsna, spinksi, ir meškenas negirdomai nuslydę, gintaro karoliai...

IV. Rytuose brėkšta. Įkaitę nuo vyno svirdinėja riteriai. Tarnai balnoja žirgus. Pats didysis ma-

GINTARO KAROLIAI MARIŲ ŽUVĖDRA

— TaVo žodžiai gražūs, mer-gaitė, bet neteisingi. Stai ir aš turiu panašų vėrinėlį. Parsine-šiau jį iš svečios šalies. Tai auk-so grandinėle. Ji spindės gra-žiau ant tavo balto kaklo, kaip gintaro karoliai.

Baltajai Putai labai patiko auk-sinė grandinėle, ir ji išmainė į ją savo gintaro karolius.

Sugrįžau iš Baltijos jūros, pas-pakilo nematytas viesulas, vos tik nepažįstamas raitelis nukabi-no gintaro karolius nuo mergai-tės kaklo. Išsigančios Baltijos Pu-ta. Prisiminė, kad atėjo laikas grįžti į mylimojo rūmus Baltijos jūros gėlmėse.

Kai pavargusi Baltijos Puta at-bėgo prie jūros kranto, pamatė šurpų vaizdą. Jūra šėlo, siuto ir raiumojosi. Tai buvo vandenų valdovo pykčio ženklas.

Veltui Baltijos Puta šaukė savo mylimajį, vardu jį vadino, gra-žiausias žodžias kalbino. Veltui visą naktį raudėjo, parkritusi ant smėlėto jūros kranto.

Kai išaušo kitas rytas, Baltijos Puta pamatė ant smėlio pribars-čią daugybę gintaro gabaliukų. Iš skausmo dėl mylimos deivės su-laužytos išlikimybės Bangpūts sudavė gintaro rūmus. Suprato Baltijos Puta, kad negrįžinsi bu-vusios laimės, kaip nepastatysi iš tų gabaliukų sudarytų rūmų.

— Gintaro karoliai teig vi-sados pasiliks šio krašto moterų skaisčios meilės ir ištikimybės ženklui. Vargas tai, kuri juos gavusi iš savo mylimojo, jų ne-gintų ir nesaugotų. Praradusi mylimojo dovaną, praras ir jo meilę, kaip ir aš praradau... — sušuko Baltijos Puta, rinkdama savo buvusios laimės skeveldras.

— Nuostabus padavimas — gė-rėjosi kryžiuočių vadas, kai vai-dėla baigė pasakoti.

Alpis tylėjo. Jo akys ryte rijo pasakos žodžius nuo vaidilos lū-pų. Skruostai nusidažė rausvo-mis susijaudinimo dėmelėmis. Jis išėjo iš palapinės į brėkstantį va-saros vakarą. Kur. Šią pasa-čią jis jau girdėjo. Kur? — Kada? — Ir toks baltas se-nis matytas. Kur? — Ka-da? — Gintaro karoliai — Moteris su baltais marškiniais, margaspalviu sijo-nu — Kasų vainikas ant galvos — Vyras su durtu-vais — Ugnis —

Ar tas viskas tik iš kokios pa-sakos, ar iš tikrovės? Veltui Al-pis stengėsi tuos vaizdų likučius sugrupuoti į vieną paveikslą. Jie draikėsi palaidi ir skendo už-marštyje, kaip Nemuno juosta ta vakarą skendo sidabro rū-ty —

(2)

— Seniai labai seniai pamilo mūsų dievai Palangos jūros pa-krantes. Ten pastatėme dievui Perkūnui aukurą, ant kurio die-ną naktį degė šventoji ugnis. Ją kurstė skaisčios vaidilutės — gražiausios mūsų mergaitės, pasi-puošusios baltais rūbais ir gėlių vainikais.

— Ten, kur ant kalno stovėjo Perkūno aukuras, Baltijos jūros gėlmės gyveno vandenų dievas Bangpūts su septyniomis deivė-mis. Visas deives mylėjo vande-nų valdovas, bet labiausiai iš vi-sų linksmiausia ir švelniausia deivė, kuri vadinosi Baltijos Puta.

Patiko Baltijos Putai vaidilutės. Laukdamą jų, ji nuolat teleške-n-davosi pakrantėje. Saulėi tekant, per naktį prie aukuro budėjusios vaidilutės, ateidavo ir pajūri. Bal-toji Puta joms prausdavo veidus ir pagirdydavo jų vainikų ištroš-kusius žiedus.

Vieną kartą buvo didelė šventė. Iš viso krašto rinkosi žmonės prie Perkūno aukuro. Baltijos Pu-ta emė prašyti Bangpūti, kad jis ją leistų dalyvauti šventėje. Ji žadėjo tik su vaidilutėmis kurstyti šventąją ugnį.

— Vaidilutės yra lygiai skais-čios kaip mūsų deivės — guodėsi Bangpūts, nors širdį šepėjo, skir-iantis su mylima deive. Bet jos prašymui atsispyrė taip pat buvo sunku

Bangpūts ir užkabino Baltajai Putai ant kaklo gintaro karolius.

Vieną rytą, berenant šventą-sias žoles ugniai, Baltijos Puta nuklydo miške nuo kitų vaidilu-čių. Bet tai ji pastebėjo tik tada, kai kelią ją pastoją jaunas rai-telis.

— Nenusigask, skaisčioji mer-gaitė, ne priešas, bet narsus tavo krašto gynėjas esu. Grįžtu toli išvaręs priešą iš savo krašto, — prašneko jis, sustabdęs baltą žir-gą.

— Tegul dievai atlygina tau — kukliai atsakė Baltijos Puta.

— Dievų globos tikiuosi su-laukti, bet būti malonu ir skais-čios mergaitės dovanotą turėt at-minima.

Baltijos Puta dairėsi, ar nepa-matys kur kokią miško gėlę, bet jaunas vyras jau nenuleido akių nuo gintaro karolių.

— O kaip saugochiau ir ginčiau tą brangų vėrinį nuo tavo kaka-lo!... Baltijos Puta nusigando Ar-neigrasno jos mylimasis Bang-pūts saugoti jo dovaną? Jau trečia diena. Dar šįvakar ji turės grįžti pas jį.

— Prašyk, ko nori, jaunikaite, tik ne šitos dovanos. Matai, kad tie karoliai skaidrūs, kaip saulės juokas ir lengvi kaip meilės kan-čias. Jie nulieta iš tyros meilės ir surišti ištikimybės siūlu ir galo neturintį vėrinį. Nuo mylimojo juos gavau. Jeigu juos atiduo-čiau, nerasčiau kitų tokių, nors ir išvaikščiočiau visą šitą kraš-tą — teisinosi Baltijos Puta.

EMIGRACIJA Į JAV IŠ ANGLŲ ZONOS

Wentorfe yra numatyta vykstančiųjų į JAV-bes pereinamoji stovykla visai anglų zonai. DP komisijos vyriausias atstovas anglų zonai, kurio būstinė bus Wentorfe, paskirtas P. Hurley. Jis turės savo žinioje pakankamą personalą skaičiuojant, kad galėtų per mėnesį paruošti apie 1200 emigrantų. Vėliau tas skaičius bus pakeltas iki 3000–3500 per mėnesį.

Paruošimo procedūra ta pati, kaip ir amerikiečių zonoje—iš koordinatoriaus įstaigos Frankfurte bus išduodami bylų numeriai ir persiunčiami Wentorfe esantiems DP komisijos atstovams, kurie toliau tvarkys tas emigracijas bylas.

Koordinatoriaus įstaiga Frank-

furte jau gruodžio viduryje turės apie 500 bylų, paruoštų perdavimui šiam naujam skyriui anglų zonoje.

Apie emigraciją į JAV iš Anglijos zonos oficialiai pranešė p. Squadrilli spaudo konferencijoje į Lemgo ir raštu Mr. F. B. Buckingham, Anglų zonos IRO direktoriaus pavaduotojas įkurdinimo reikalams. Savo rašte jis aptaria biliaus pobūdį, jo vykdymo procedūrą, pagalbinę organizacijų vaidmenį šioje procedūroje ir nurodo, kad judėjimas iš Anglų zonos prasidėsias jau sausio mėnesį. Pradžioje bus išvežta 1200 asmenų, paskui per mėnesį šis skaičius pakils iki 3000 asmenų.

Kaip ilgai užtrunka emigracijos į JAV procedūra

Iki gruodžio mėn. 12 d. iš koordinatoriaus įstaigos Frankfurte išėjo 4141 garantija. IRO jau skirto paruošimo dalį buvo atlikusi 2083 bylos. Ligšiolinė praktika parodė, kad šiuo metu iš viso nuo bylos europinio numerio gavimo, t. y. nuo jos išėjimo iš koordinatoriaus įstaigos, Frankfurte iki išplaukimo datos, kol atliekami visi patikrinimai ir formalumai, vidutiniškai praeina 55 dienos. Nuo garantijos pasirašymo JV-bėse iki ji išėina iš koordinatoriaus įstaigos Frankfurte praeina apie tris mėnesius.

Tačiau guli atsitikti, kad du tris mėnesius vėliau sudarytos garantijos turėtojas išvažiuos anksčiau, negu anksčiau sudarytos garantijos savininkas. Čia turi reikšmės vietovė, į kurią emigrantas vyksta, o taip pat ir jam numatomas darbo rūšis.

Stengiamasi paspartinti emigraciją į JV-bes

Prieš Kalėdas Europoje lankęsis DP Komisijos pirmininkas P. Carusi yra išsąskaitę pagreitinti visą darbą, susijusį su DP emigracija į JV-bes ir artimiausioje ateityje paruošti didesni skaičių emigrantų išvykimui. Šis klausimas taip pat buvo su dideliu susidomėjimu diskutuojamas šalpos organizacijų ir IRO atstovų konferencijoje Bad Kissingene gruodžio 14 d. Nutarta padaryti atitinkamoms institucijoms pasiūlymą, kad būtų supaprastinti formalumai, kur tik tātai yra galima, kad visa procedūra nesitęstų taip ilgai laiką.

Išspręstas karo įvykių išskirtų šeimų emigracijos klausimas.

Patirta, kad krašte palikusių ar į Sibirą ištremtų šeimų vakaruose esančių narių klausimu NCWC įstaigos Vokietijoje yra gavusios iš savo centro New-Yorke patarimų, kad tokiu savo šeimų netekusių asmenų emigracijos į JV-bes bylos būtų tvarkomos ir globojamos lygiai taip pat, kaip ir kitų tremtinių.

SPORTAS

HALIFAXO LIETUVIAI SPOR-TININKAI

Yra susibūrę į „Vilniaus“ sporto klubą ir daugiausia kultūrinę krepšinį ir stalo tenisą. Tėnistas S. Navickas žaidžia vietos anglų YMCA-os klube ir yra laimėjęs prieš kelis stiprius anglus. Anglų sportinėje spaudoje jo vardas dažnai minimas. Krepšininkai taip pat turėjo keletą įdomesnių rungtynių (gruodžio 11 d. įveikė latvius rezultatu 62:7 (29:6). Žaidė ir taškus pelnė: V. Šlenys 24, V. Bruzelevičius 16, Lenaukas 8, Lubocka 8, V. Čiakas 6 ir S. Navickas.

Pragos LTC-Spenglerio Taurės laimėtojas

Davose pasibaigė ledo ritulio žaidynės Spenglerio vardo taurė laimėti. Žaidynės dalyvavo geriausi Europos ledo ritulio vienetai. Treči kart iš eilės šias žaidynes laimėjo Pragos LTC, kuri baigėme įveikė Davosą 10:0. Pragos LTC yra daugartinis čekų ledo ritulio meistras.

BBC pranešimu iš Londono, po baigminių ir gastolinių rungtynių Šveicarijoje, trys Pragos LTC žaidėjai atsisakė grįžti Čekoslovakijon ir paprašė Šveicarijos vyriausybės globos.

Sovietai ruošia Europos krepšinio pirmenybes

Pragos radio pranešė, jog Sovietų-S-ga š. m. gegužės 7–15 d. Leningrade ruoš 1949 m. Europos krepšinio pirmenybes. Europos krepšinio sąjunga sutiko, kad sovietai ruošyt pirmenybes, nes pagal nusistovėjusį paprotį Europos krepšinio pirmenybes ruošti pirmumo teisė turi ta valstybė, kuri yra laimėjusi paskutines Europos pirmenybes. Kaip žinome, 1947 m. tokias pirmenybes Pragoje laimėjo Sovietų S-ga, kurios sudėtyje žaidė ir 3 lietuviai krepšininkai iš Kauno.

Ledo princesė Barbara Ann Scott

Kanadietė Barbara Ann Scott 1948 m. St. Moritz olimpiados dalį. Čiuožimo laimėtoja, po neužmirštamos Sonja Henie, laimėtoja iškilusio pasaulio dalį, čiuožimo meistrė, ir yra vadina ledo princėse. Dabar ji yra perėjusi į profi, ir su dideliu atsidėjimu ruošiasi pasirodymui New Yorko Roxi teatre. Barbara A. Scott yra mėgiamiausia Kanados sportininkė. 15% savo pajamų iš parengimų yra paskyrusi labdaros tikslams.

Emigruojant į JV-bes vaiko sąvoka neaiški.

Pagal DP bilijų gavusio darbo ir buto garantijas asmenis nevedę vaikai iki 21 metų amžiaus turi teisę įvažiuoti į JV-bes. DP komisijos įsteigose taisyklėse paaiškinama, kad vaikai skaitomi taip pat ir postinai bei podukros ir įsūnietieji vaikai. Tačiau Valtų Departamentas ir jo atstovai konsulatai aiškina, kad vaikai gali būti laikomi tik tikrieji vaikai. Todėl patartina toms šeimoms, kurios turi posūnių ar podukrų, pasirūpinti garantijas su įrašytu darbu tai šeimos pusei, kuriai tie vaikai yra tikrieji.

Vedę vaikai arba sukaže 21 metų amžiaus (vizos išdavimo metu) privalo turėti atskiras darbo ir buto garantijas, arba jiems turi būti įrašytas atskiras darbas toje pačioje garantijoje. Taip pat ir kiti šeimos nariai (uošviai, tetos, dėdės ir t. t.) reikalingi yra atskirų darbo ir buto garantijų (gali būti jiems atskiras darbas įrašytas ir bendroje garantijoje).

Mirė garbus pasaulio lenktynininkas

Žinomas pasaulyje lenktynininkas, 63 m. amžiaus anglas sir Malcolm Campbell N. Metų išvakarėse staiga pasimirė. M. Campbelliui priklausė absoliutus lenktyninių automobilių ir lenktyninių važiųjų greičio rekordai, kurie dar ligi šio laiko niekieno nėra pralenkti.

TRUMPOS SPORTO ŽINIOS

— Hastinge, Anglijoje, tarptautinių šachmatų turnyrą laimėjo prancūzas Rosolimo. Vokietis Schmidt liko 5-ju.

— 1950 m. pasaulio futbolo pirmenybės dalyvauja ligi gruodžio 31 d. užsirašė 25 valstybės.

— Barcelonoje tarptautinės futbolo rungtynės Ispanija-Belgija baigėsi 1:1. Kaire-Egiptas-Norvegija 1:1 ir pakartotinės rungtynės Aleksandrijoje — 4:4.

— Londone, Anglijos ledo ritulio laimėtojai įveikė Kanadą 7:3. Kitos pasekmės: Čekija-Suomija 8:4, Suomija — Čekų sakalai 9:3, Zūrichas-Praga 3:6. Spenglerio taurės varžybų pasekmės: Davos — Oxfordo u-tas 9:1, Lozana — Bernas 7:5, Pragos LTC — Montchoisi 17:3, Davos — Montchoisi 18:1, Pragos LTC — Neuchatel 3:1 ir baigėme Pragos LTC — Davos 10:0.

Vokietijos ledo ritulio pirmenybės: Füssen — Preußen Krefeld 2:5, HC Augsburg — SC Rießersee 1:4, HC Augsburg — Füssen 1:4, Bad Nauheim — EK Köln 3:0.

— St. Moritzo slidžių šuolių rungtynės laimėjo italas Trivola, nušokęs 69'65/68 m. Lake Placide (JAV) — laimėjo norvegas Hugstede 2 k. po 42 m.

— Budapešte Vengrijos krepšininkai įveikė Čekijos rinktinę 46:41.

— Imtynių rungtynėse Suomija laimėjo prieš Norvegiją 23:9.

— 60 JAV lengvaatletų vasarą atvyksta į Oslo, kur susitiks su geriausiais Skandinavijos kraštu sportininkais.

— Švedijos karalius Gustavas V, yra apdovanotas Suomijos teniso s-gos aukštinu ženkluku.

— Britų anglikasai Kalėdų progą suaukojo V. Vokietijos anglikasams 40 futbolo sviedinių, 36 poras bokso pirštinių ir kitų sportinių priemonių.

— Švedijos sporto žurnalistas s-ga geriausia Švedijos 1948 m. sportininku pripažino 1500 m. Londono olimpiados laimėtoją Eriksoną. (vb).

CIC sulaikytos emigracijos bylos.

Jei emigracija į JV-bes dėl kurių nors priežasčių yra CIC sulaikoma, tai tuo atveju galima kreiptis į koordinatoriaus p. Squadrilli įstaigą, prašant bylą peržiūrėti. Esant reikalui, patartina kreiptis į koordinatoriaus įstaigą per tą organizaciją, per kurią emigracijos byla yra tvarkoma.

BALF-o įstaiga Europoje.

SUSTABDOMA EMIGRACIJA Į VENECELIĄ

Žinlomis, gautomis iš IRO ir Venecuelos Emigracijos Misijos Vokietijoje, emigracija į Venecuelą tuo tarpu sustabdoma ir Misija numatoma panaikinti. Kaip priežastis nurodoma neaiški ir netikra vidaus padėtis Venecueloje po perversmo. Padėčiai paaiškėjus, ateityje emigracinius klausimus spręstų Venecuelos konsulatą Frankfurte.

AUSTRALIJA PRIMS DP MOKSLININKŲ

Australijos vyriausybė, norėdama savo jauną kraštą padaryti ūkiškai nepriklausomą, yra susi-

rūpinusi ir pajėgos pramonės išugdymu. Pramonės kūrime daug žadąs DP technikų ir mokslininkų bendradarbiavimas. Iš jų ypač geras perspektyvas turi radio specialistai, maisto produktų chemikai, stiklo ir optikos specialistai, chemikai, elektroteinžinieriai ir t. t. Priimtųjų užsieniečių mokslininkų laisvė nėra varžoma. Jiems mokami, palyginti, dideli atlyginimai (iki 1000 svarų per metus). Paprastai sutartys su vyriausybe pasirašomos 9 mėnesiams. Reikia tikėtis, kad toms rūšies specialistų nemaža bus pareikla.

ZUVO LIETUVIS

Anglijoje, Satwell, gruodžio 22 d. masinės avarijos, įvykusios dėl šoferio kaltės, žuvo iš darbo grįždamas lietuvis Petras Adamavičius, buvęs Pabaltijo universiteto studentas. Tai buvo darbštus, ramus lietuvis, geras sportininkas, aktyvus visuomenininkas. Dar du lietuviai sunkiai sužeisti.

— Londonas, Per Kalėdų šventės Australija padovanuoja D. Britanijai 32 m. l. dolerių „Europos gerovės atstatymui“.

Lietuvių Dail. Instituto suvažiavimo, įvykusio gruodžio 13–16 dienomis Freiburge, dalyviai. Iš kairės į dešinę: dailininkai T. Valius, A. Valeška, A. Martčiulionis, L. Vilimas, E. Martčiulionienė, V. Vizgirda, P. Augius, V. Petravičius, T. Žikaras ir A. Tamoliškis.

BALFo pranešimas DP emigracijos reikalui

Darbo ir buto garantijas galima siųsti tiesiog į DP komisiją Washingtono ar per šalpos organizacijas.

Tarpininkaujantiems organizacijoms drauge su garantijos davėju yra atsakingos: 1) kad kviečiamasis tremtinys bus aprūpintas darbu ir butu, 2) bus sumokėtos jo kelionės išlaidos nuo uosto iki paskirtos gyvenamosios vietos ir 3) kad atvykusis nebūs visuomeninė našta. Valdžia, žinodama, jog pripažintosios DP komisijos organizacijos yra pajėgos tęsti savo pažadus, garantijos nurodytų faktų patikrina, o paleidžia tai atlikti pačioms organizacijoms. Tarpininkaujantiųjų organizacijų atstovai rūpinasi jiems patikėtai asmenimis, tiek jiems esant Europoje, tiek jiems atvykus į Ameriką.

Garantijų davėjų pagėdavimu, BALF gautasias garantijas nukreipia:

1) tiesiog į DP komisiją Washingtono (Displaced Persons Commission Washington 23, D. C.).

2) į War Relief Services-National Catholic Welfare Conference (NCWC), Resettlement Division, 149 Madison Ave, New York, N. Y. (katalikų organizacija).

3) į Church World Service (CWS), 214 East 21st Street, New York 10 N. Y. (protestantų organizacija).

4) į International Rescue Relief Committee (IRRC), 103 Park Ave. Room 507, New York 17, N. Y. (liberalų organizacija).

5) į United Service for New Americans, Inc., 15 Park Row, New York 7, N. Y. (žydų organizacija).

Garantuotojai, siųsdami BALF-ų blankus, malonėkite būtinai pažymėti, kuriuo keliu pagėdau-

jate toms garantijoms duoti eiga, t. y. per kurą organizaciją norėtumėte atsiųsti.

BALF, norėdamas garantijų tekstą pritaikyti visiems atvejams, toliau naudoja DP komisijos nustatytą blankų tekstą (forma).

Kurie nori, kad BALF siųstų garantijas tiesiog į DP komisiją Washingtono, ar Church World Service (protestantų organizacija), ar International Rescue Relief Committee (liberalų organizacija), ar United Service for New Americans (žydų organizacija) turi užpildyti po šešias (6) kopijas blankų kiekvienai šeimai, į jį įmanant nevedusius vaikus iki 21 metų amžiaus. Atskirų garantijų reikia tiems vaikams, kurie turi 21 metus arba kurie jau yra vedę, nors 21 metų ir neturi. Tų blankų dvi (2) kopijas būtinai reikia notariuoti.

Norintiems naudotis National Catholic Welfare Conference (NCWC) — katalikų organizacijos tarpininkavimu, pakanka užpildyti tik 2 kopijas ir jų notariuoti nereikia. Šiuo atveju reikia taip pat nurodyti: 1) savo gyvenamosios vietos katalikų parapijos adresą ir 2) klebono pavardę.

Kurie jau esate betarpiškai pasiuntę garantijas DP komisijai Washingtono ar kitoms čia išvardintoms organizacijoms, malonėkite apie tai pranešti BALF-o Centru (United Lthuanian Relief Fund of America, Inc., 105 Grand St., Brooklyn, 11, N. Y.).

Ligšiol visos užpildytos garantijų blankos yra geros ir jų keisti nei papildyti nereikia.

Garantiją galima siųsti tikrai vienai šalpos organizacijai arba DP komisijai.

BALF Valdyba ir BALF Imigracijos Komitetas.

6. a3 Zf6 7. Bb1 0—0 8. Zg3 Zd4 9. Re2 a6 10. a4 Zfd7 11. 0—0 Zb8 12. f4 e6 13. Rd2 Zbc6 14. Kh1 Rd7 15. Bb3 Bb8 16. Re3 h5! 17. Bf2 h4 18. Zf1 f5! 19. Vd2 b5! 20. e:f5 e:f5 21. a:b5 a:b5 22. c:b5 Za7! 23. Rd1 Za:b5 24. Z:b5 B:b5 25. R:d4 R:d4 26. Bf3 Rcd7 27. Bh3 Bf6! 28. Rf3 Rf3 29. B:f3 Bg6 30. Vb7! 31. b4 Va8! 32. Zc3 B:b4 33. Zc2 h3! 34. Z:d4 Va2. Baltieji pasidavė.

Paskutinį žodį tarė paskutinis pėstininkėlis... Kad šachmatas galima vadinti ir menu, įrodo ir ši rusų kompozitorio Kakovino kompozicija.

1. f4+ Kd5 (Po 1... Kf5 2. Zd4+ baltieji laimėtų bokštą ir, žinoma, partiją) 2. f5! R:f5 3. Zf4+ Kc5 4. Bd1! c6 5. Bd5+! c:d5 6. Zd3+!! e:d3 7. f4 matas!

Baltieji pradeda ir laimi.

„Mes mokėjome nugalėti srovinį egoizmą“

Iš JAV lietuvių spaudo sklytų

Lapkričio 21 ir 22 d. New Yorko buvusį metinį Amerikos Lietuvių Tarybos suvažiavimą, kuriame po 3 metų pertraukos ir vėl dalyvavo tautininkų srovės atstovai, „Vienybė“ vadina istoriniu ir taip jį vertina:

„Ligi šiol nesirado nė vieno balso, kuris būtų karštai nepasidžiaugęs pagrindiniu suvažiavimu laimėjimu. Tai reiškia — visų keturių ir svarbiausių Amerikos lietuvių politinių, visuomeninių ir kultūrinių grupių susivienijimą bendram darbui ir bendram tikslui.“

Laikraštis tikisi, kad gera valia įveiks eventualias nepasitikėjimo nuosėdas: „Jis (Susijungimas) parodė, kad tautinio idealo varden mes mokėjome nugalėti ambicijas, intrigas, pavydą ir srovinį egoizmus. Galimas dalykas, kad išblanks ir paskutiniai nepasitikėjimo šešėliai, kurie kasdienos gyvenime retkarčiais dar tebešmėko pavienių tautiečių samonėje.“

Šias „Vienybės“ mintis pakartoto dienraštis „Draugas“.

100.000 dolerių laisvės kovai

Amerikos Lietuvių Tarybos Vykd. komitetas, pr. m. gruodžio mėn. atsisaukime skelbia, kad š. m. vasario 1 d. pradėdamas naujas Lietuvos gelbėjimo vėjus, kurio tikslas būtinai surinkti 100.000 dolerių Lietuvos išsivienimo kovai test.

L. Simuolis, A. Olio, Dr. P. Griščiūčio ir M. Vaidylos pasirašytame atsisaukime į naują vėją dedama daug vilčių, nes „Dabar, kada į ALT formalai įsijungė ir tautininkų srovė, bendras darbas lietuvių kolonijoje turės būti dar našesnis, ir paskelbtas vėjus turės rasti visų pritarimą ir paramą“.

Jau ruošiasi Vasario 16-ai

Tame pačiame atsisaukime ALT ragina pradėti ruošti Lietuvos Nepriklausomybės dieną paminėti, į minėjimą organizatoriui skatinami pakviesti JAV valdžios atstovus, politikus, žurnalistus, visuomenininkus ir kt.: „Tegul pavergtos Lietuvos šauksmas randa kuo plačiausį atgarsį Šiaurės Amerikos kontinente.“

Nepalaužiamą nusistatymą atstovai Lietuvos nepriklausomybei ALT skatina pabrėžti rezoliucijomis ir memorandumais JAV vyriausybei ir apeliacijomis į pasaulio sąžinę.

Ieško botago emigracijos vėžiui

Gruodžio 10 d. Vyriausioje DP Komisijoje Vašingtone lankėsi delegacija, sudaryta iš vyskupijų

— S. m. sausio m. 5 d. Würzburge įvyko Pabaltijo Centro Komitetų pirmųjų pasitarimų, kuriame Latvijos Centro Komiteto pirmininkas papasakojo savo išspūdžius iš kelionės į Angliją, Belgiją ir Olandiją. Londone jam teko dalyvauti Pabaltijo pasiuntinių pasitarime, kurie vyko tas savaitę. Pasiuntiniai turi pilną D. Britanijos vyriausybės pripažinimą.

— Gautas iš Australijos aukšto komisaro atsakymas į klausimus: ar tiesa, kad iš Australijos buvę tremtiniai nebegalės išvykti. Aukšt. komisaras atsakė, kad tremtinys, atlikęs savo 2 metų įsipareigojimą, neturės jokių kliūčių išvykti iš Australijos.

Antras klausimas buvo, ar tiesa, kad iš Australijos nieko negalima išsivežti. Atsakyta: netiesa, išsivežti galima viską, išskyrus valiutą, kuriai išvežti reikalingas leidimas.

Toliau p. komisaras rašo, kad Australija laiko pabaltiečius geriausia medžiaga savo gyventojų teisei pagerinti ir todėl jiems teikianti pirmenybę.

Australijos vyriausybė nieko neturinti prieš tautines bendruomenes, tačiau neileisianti kurtis tautinėms kolonijoms.

Tremtiniai atlikę savo įsipareigojimus pagal sutartis, galės išskotis ir užsiimti darbu pagal savo specialybę.

— Ryšium su greitu laiku įvykstančia IRO konferencija bu-

vo apsvaistytas platus memorandumas dėl IRO santykių su DP ir iškelia daug šiuo metu daromų jiems skriaudų.

Buvo nutarta prašyti JAV Vyriausybę, kad JAV konsulų reikalaujamas iš DP dokumentus, už kurių paruošimą reikia daug mokėti, — būtų taikomos lengvatos.

Toliau, prašyti JAV Vyriausybę, kad vykstančias į JAV šeimoms neskaitytų, kad visus jų narius vežtų vienu laivu ir į vietą vietą.

LTB

KANADOJE ATIDARYTA DP STOVYKLA

Už 20 mylių nuo Toronto, Ajakė, atidaryta iš Vokietijos atvykstantiems DP skryniuoti stovykla. Į ją patenka visi Kanada (Ontario prov.) atvyksta pagal sutartis tremtiniai. Ten jie išbūna 4–6 dienas ir iš ten išsinešdami į darbovietes.

KANADOS LIETUVIŲ PADEDA TREMTINIAMS

Kanados Lietuvių Sąjunga tremtiniais pasijuntė 40 kalėdinių siuntinių už 200 dol. vertės. Iš viso Sąjunga tremtiniais yra pasiuntusi siuntinių už 600 dolerių.

PRANEŠIMAI

Tie išskyringieji asmenys, kurių bylos jau yra pasibaigusios, jei vis dėlto norėtų gauti DP statusą, yra prašomi kuo skubiau paduoti prašymus drauge su visais bylos duomenimis BCT Lietuvių skyriui (Detmold, Wittjestr. 14).

NASLAICIŲ ŽINIAI

Argentinos lietuvis Franciska SCHADWIDIENE, gvy. Buenos Aires ir turinti nuosavus namus, vertės 20.000 dolerių, norėtų įdukrinti lietuvaite-našaitę nuo 3-7 metų amžiaus.

Norintieji pasinaudoti šita proga prašomi kreiptis į LTB Centro Komitetą, Hanau, Lamboyst 84.

YMCAYWCA KURSŲ PROGRAMA

Neustadt'e: sausio 7–10 Estų mokytojų konf., sausio 13–27 — lenkų vaikų darž. mokykl. kursai, sausio 16–22 — kino operatorių kursai, vasario 4–10 — įkurdinimo kursai, vasario 14–21 socialinių darbuotojų kursai S. Holšteino ir Westf. ap., vasario 24–kovo 2 — skaitmenų tarnaut. kursai, soc. darb. kursai, soc. darb. kursai 2. Saks. apyg.

Horneburg'e: sausio 12–18 jaunimo vadovų kursai, sausio 20–25 — skautų sąskrydis, sausio 26–29 — lietuvių skautų konf., vasario 4–10 — ukrainiečių skautų konf., vasario 10–16 — baptistų sekmadienio mok. mokytojų kursai, vasario 19–22 — latvių YMCA vadovų konf., vasario 25 — kovo 7 — CMWS/CMLO YMCA vadovų kursai.

PRANCŪZŲ BIBLIOTEKA PRAŠO LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ

Prie Paryžiaus universiteto esanti Tarptautinė Dabarties Dokumentacijos Biblioteka ir D. Karo Muziejus renka įvairią dokumentinę medžiagą. Biblioteka yra susidomėjusi ir tautų, liksų už geležinės uždangos, ypač tremtinių leidžiama spauda, brošiūromis, knygomis ir kita medžiaga. Biblioteka kreipiasi per laikraščius ir tremtinius ir prašo minima medžiagą siųsti šiuo adresu:

Bibliothèque de documentation internationale contemporaine, 102, Rue du Bac, Paris (7e).

Medžiaga ten bus ne tik apsaugota, bet ją galės pasinaudoti ir tos bibliotekos lankytojai.

PADEKA

LTB Centro Komitetas nuosirdžiai dėkoja visoms organizacijoms ir atskiroms asmenims Latvijos—Estijos raštai, įteikti už sveikinimus ir linkėjimus JTO visumos pirmininkui ir kt. Naujųjų Metų proga.

Redaktorius Pranas Naujokaitis ir Bronius Ausrašas.

Newspaper authorised by P.R.I.S.C. CCG (BE)

Redakcijos ir Administracijos adresas: (21a) Detmold, Wittjestr. 14

Spaudžia Borek & Geiser, Detmold

LITHUANIAN WEEKLY NEWS

Leidžia Baltų Centrinės Tarybos Lietuvių skyrius.

Redaktorius Pranas Naujokaitis ir Bronius Ausrašas.

Newspaper authorised by P.R.I.S.C. CCG (BE)

Redakcijos ir Administracijos adresas: (21a) Detmold, Wittjestr. 14

Spaudžia Borek & Geiser, Detmold

LITHUANIAN WEEKLY NEWS

Leidžia Baltų Centrinės Tarybos Lietuvių skyrius.

Redaktorius Pr